

MASTEROPPGAVE

Emnekode: HR301S_1

Navn: Torill Helene Larsen

Masteroppgave i Human Resource Management

Kandidatnr: 12

**Kan vedtak om etablering av kampflybase snu de dystre utsiktene
for Evenes kommune?**

Dato: 14.05.23

Totalt antall sider: 61

Forord

Min masteroppgave utgjør siste del av studiet i en erfaringsbasert mastergrad i Human Resource Management ved Campus Bodø. Det har vært en spennende, lærerik og tidvis krevende prosess, som har gitt meg mye, både faglig, jobbmessig og personlig.

Jeg ønsker å takke arbeidsgiver for tilrettelegging under studiet.

Tusen takk til informantene som tok seg tid til å delta i undersøkelsen. Uten dere hadde det ikke vært mye til oppgave.

Takk til dere hjemme, for all støtte og oppmuntring.

Sist, men ikke minst, ønsker jeg å takke min veileder Maja Nilssen ved fakultet for samfunnsvitenskap. Hun har gitt meg utmerket veiledning, god oppfølging og faglig innsikt. Dette har bidratt til å skape motivasjon.

God lesing!

Tårstad, mai 2023

Torill Helene Larsen

Sammendrag

På grunn av økt sentralisering utfordres små kommuner i Norge av økt fraflytting, forgubbing og lav tilflytting. Spesielt kommuner i Nord-Norge er utsatt. Evenes kommune er intet unntak, men denne kommunen har en dobbel utfordring med at de også er vertskommune for Forsvarets etablering av ny kampflybase. Formålet med denne masteroppgaven er å bidra med kunnskap om hvilke faktorer som spiller inn for å stimulere til befolkningsvekst. I oppgaven ser man på hvordan kommuner kan bruke innovasjon for å legge til rette for bosetting av forsvarsansatte.

Oppgaven er bygd opp etter kvalitativ metode og casedesign. Informantene er forsvarsansatte som har valgt å bosette seg i Evenes. Informantene har bidratt med svar på spørsmål om blant annet hva som har vært viktig for dem i valget av boplass, hvilke forventninger de har til Evenes kommune, hvilke type boliger de trenger og hvordan de mener Evenes kommune kan legge til rette for befolkningsvekst i kommunen.

Resultatene viser at faktorene for forsvarsansattes valg av boplass ikke er så ulik det man ser i resten av befolkningen. Dette har betydning for hvordan Evenes kommune trenger å imøtekomme Forsvaret i deres satsing i Evenes.

Nøkkelord: Befolkningsvekst, innovasjon, samarbeidsdrevet innovasjon, Forsvaret.

«Twenty years from now you will be more disappointed by the things that you didn't do than by the ones you did do. So throw off the bowlines. Sail away from the safe harbor. Catch the trade winds in your sails. Explore. Dream. Discover» (Mark Twain, 1835).

Innhold

Forord	ii
Sammendrag	iii
1 Innledning	1
1.1 Vedtak om etablering av kampflybase, kan snu de dystre utsiktene til Evenes kommune	2
1.2 Samfunnsanalyse – Et felles prosjekt i nord.....	3
1.3 Bakgrunn for valg av tema	3
1.4 Formål og problemstilling	4
1.5 Studiens oppbygging	6
2 Teoretisk perspektiv	7
2.1 Innledning	7
2.2 Offentlig sektor som ramme for innovasjon.....	7
2.3 Kommuner som innovatører	10
2.4 Entreprenøren som pådriver i innovasjonsprosesser	11
2.5 Samarbeidsdrevet innovasjon	12
2.6 Hvordan måle verdien av kommunale innovasjoner?	15
2.7 Stedsutvikling i et innovasjonsperspektiv	15
2.8 Frivillige som innovasjon	16
3 Metode	18
3.1 Forskningsdesign og metodevalg	18
3.2 Casestudie som metode	19
3.3 Planlegging og gjennomføring	20
3.4 Intervjuer av informanter	20
3.5 Intervjuguide.....	22
3.6 Analytisk tilnærming	22

3.7	Dokumentanalyse	24
3.8	Etiske hensyn	24
3.9	Gyldighet og pålitelighet	25
4	Sentrale funn og analyse	27
	• Kriterier for at forsvarsansatte skal ønske å bosette seg i Evenes.....	27
	• Er boligtilbudet i Evenes tilpasset Forsvarets behov?.....	27
	• Forsvarsansattes forventninger til Evenes kommune	27
4.1	Funn fra dokumentanalysen.....	28
4.2	Kriterier for at forsvarsansatte skal ønske å bosette seg i Evenes.	32
4.3	Er boligtilbudet i Evenes tilpasset Forsvarets behov?.....	35
4.4	Forsvarsansattes forventninger til Evenes kommune	37
4.5	Hva skaper bolyst?.....	38
5	Konklusjon og avslutning	40
5.1	Konklusjon.....	40
5.2	Praktiske implikasjoner	42
5.3	Avslutning	43
	Referanseliste	45
	Oversikt over figurer	49
	Vedlegg	50
	Vedlegg1: Intervjuguide	50
	Vedlegg2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.....	52
	Vedlegg 3: Meldeskjema for behandling av personopplysninger	54

1 Innledning

Norge har i likhet med flere andre land opplevd en sterk sentralisering over lengre tid (Langørgen, 2007). Myndighetene i Norge har i nyere tid, hatt som mål å motvirke eller dempe sentraliseringen. På tross av at det har blitt ført en aktiv distriktpolitikk, har sentraliseringen fortsatt. Små kommuner, som blant annet Evenes, har opplevd negative virkninger på grunn av at en stadig større del av befolkningen bor og arbeider i byregioner og byer. Ett tiltak som gjøres for å motvirke sentralisering er statlige lokaliseringer av underliggende virksomheter, som skaper arbeidsplasser og attraktivitet til stedet (Langørgen, 2007). Tilrettelegging for nye innbyggere er viktig for steder som tilføres nye arbeidsplasser. Arbeidssted og bosted påvirkes av hverandre, men det er i de fleste tilfeller arbeidsstedet som påvirker hvor individer ønsker å bosette seg (Langørgen, 2007).

En nedgang i innbyggertall har flere negative sider. Bråtå (2020, s. 9) trekker frem de harde prioriteringene som kommuner med synkende folketall må gjøre som følge av lavere inntekter og mindre arbeidskraft. Det kan bli behov for å kutte eller omplassere offentlige tilbud som skole- og barnehageplasser, helse- og omsorgstjenester. Slike kutt kan ofte være konfliktskapende i kommunene og gi grobunn for ytterligere misnøye som igjen forsterker den negative spiralen og fremmer fraflytting.

Bosetting er viktig for samfunnets infrastruktur, lokalsamfunnet og utbygging av arbeidsplasser. Den grunnleggende tanken om distriktsutvikling er at arbeidsplasser knytter folk til steder og som vil bli en viktig del av lokalsamfunnet og infrastrukturen til området (Langørgen, 2007). I flere tilfeller involverer slike utviklinger et samarbeid mellom statlige etater, fylkeskommune, kommuner og private aktører for å sikre tilrettelegginger for en økende befolkning. Ansvar er delt: Fylkeskommunen har et overordnet ansvar for å skape en helhetlig samfunnsutvikling i fylket, og enkeltkommuner har det lokale ansvaret (Langørgen, 2007).

Evenes kommune ligger helt nord i Nordland fylke, midt mellom byene Harstad og Narvik. Kommunen ligger i midt i Hålogaland som er et av de mest folkerike områdene i Nord-Norge som landsdel. Evenes er vei- og logistikkpunkt for regionen. Kommunen har erfart betydelig nedgang i folketallet og har nå om lag 1310 innbyggere (Statistisk sentralbyrå, 2023). I Evenes viser prognosene lite tegn til bedring. Det anslås at man i en periode vil se en økning i folketallet blant de eldste, mens nedgangen blant de yrkesaktive aldersgruppene vil bli betydelige. En aldrende befolkning fører blant annet til økt press på pleie- og omsorgstjenester og det vil kunne oppstå økt konkurranse om kvalifisert arbeidskraft. Den generelle velstandsøkningen er med på

å skape økte forventninger til omfang og kvalitet på det kommunale tjenestetilbudet (Ringholm et al., 2015, s.103). Med et slikt bilde ser fremtidsutsiktene til Evenes kommune utfordrende ut.

Det norske inntektssystemet fordeles gjennom kommunens- og fylkeskommunens frie inntekter. Frie inntekter består av både rammetilskudd og skatteinntekter og det utgjør ca. 72% av kommunesektorens inntekter (Regjeringen, 2022). Innbyggertilskuddet er den største delen av rammetilskuddet, det vil si at det får store økonomiske konsekvenser med befolkningsnedgang. Kommunen er helt avhengig av en økning i folketallet for å sikre gode tjenester til innbyggerne. Denne trenden kan snu i Evenes som følge av vedtaket om etablering av kampflybasen dersom Evenes blir en god vertskommune for Forsvaret. For å få det til kan innovasjon være løsningen.

1.1 Vedtak om etablering av kampflybase, kan snu de dystre utsiktene til Evenes kommune

14. juni 2012 vedtok Stortinget at hovedbasen for Norges nye kampfly skulle etableres på Ørland flystasjon, med fremskutt base på Evenes. Vedtak om etablering av kampflybasene ble gjort etter framlegget av (Prop. 73 S (2011-2012), s. 17). Ørland ble vedtatt som best egnet for lokalisering av hovedbasen, med Evenes som lokasjon for fremskutt base med QRA (Quick Reaction Alert) og beredskap for kontroll av luftrommene i nordområdene (Forsvarsbygg, 2017). Evenes kommune skal være Luftforsvarets kampbase i nord – en av tre slike flystasjoner i Norge og det bygges en viktig kapasitet for Norge og Nato. Evenes flystasjon skal ha to hovedoppgaver; fremskutt for F35 Quick Reaction Alert (QRA) og hovedbase for fem P-8A maritime patruljefly. 6 januar 2022 overtok F35 Quick Reaction Alert (QRA) på Evenes – oppdraget fra F-16 i Bodø. Det var en historisk hendelse den 24. februar 2022, da det første av fem maritime overvåkingsfly landet på Evenes. Flyene skal være operativt i løpet av 2023. Da flyttes MPA-leveransen (Maritime patruljefly) fra Andøya til Evenes (Forsvaret, 2022). Utbyggingen av Evenes har en kostnadsramme på 5,22 milliarder og er en historisk stor satsning i Evenes. Innen 2025 skal er det planlagt at det skal være rundt 500 ansatte og 300 vernepliktige på basen (Forsvaret, u.å.).

Evenes må være rustet til å gi forsvaret både gode boforhold og andre tjenester de har behov for. Det stilles store forventninger til Evenes kommune og til alt som skal løses. Det skal drives skole, eldreomsorg, barnehager, miljøtjeneste, helsetjenester, vedlikehold av veier og rør, kulturarbeid, og alle de andre tingene en kommune skal gjøre hver eneste dag. Det skal gis gode

tjenester til innbyggerne, hele tiden. Samtidig må også kommunen gjøre alt for at det skal bli nye innbyggere i hele kommunen, samt at det øvrige næringslivet må få utvikle seg. Dette må gjøres samtidig. Et viktig virkemiddel for å forbedre ytelsen fra offentlig sektor er å ta i bruk innovasjon. Det er avgjørende for Evenes kommune å øke innbyggertallet for å fortsatt kunne gi et godt tjenestetilbud til innbyggerne. Forsvarets etablering av kampflybasen kan være med på å snu de i utgangspunktet dystre utsiktene til Evenes.

1.2 Samfunnsanalyse – Et felles prosjekt i nord

Nordland fylkeskommune, Troms og Finnmark fylkeskommune og Evenes kommune har gitt Menon Economics i oppdrag og analysere betydningen av etableringen av flystasjonen i Evenes og brannskolen i Tjeldsund kommune. I dette oppdraget har de beregnet ringvirkningene og sysselsettingseffektene som forventes å komme som følge av etableringene. De har tillegg vurdert effekten på befolkning, boligmarked og en del andre samfunnseffekter (Menon Economics, 2022).

Menon-analysen estimerer i sitt hovedscenario frem mot 2030 at det vil være en befolkningsøkning på 460 personer i Evenes. Det er viktig for Evenes som har hatt en aldrende befolkning. Etableringen gir en betydelig befolkningsøkning i Evenes, allikevel er det viktig at det ikke blir et engangshopp. Det er viktig at utviklingen fortsetter slik at Evenes blir en robust kommune, der det satses på næringsutvikling og at innbyggerne får et godt tjenestetilbud. Menon-analysen viser at den viktigste nøkkelen for å utløse potensiale for samfunnsutvikling i Evenes er nettopp boligmarkedet. Etterspørselen etter boliger vil økes kraftig, og Evenes kommune må kunne imøtekomme boligetterterspørselen (Menon Economics, 2022).

1.3 Bakgrunn for valg av tema

Jeg studerer til mastergrad i Human Resource Management ved Nord universitet i Bodø. Etter å ha deltatt i forelesninger i faget innovasjon i tjenesteyting og lest en del av pensumlitteraturen, fattet jeg stor interesse for temaet *innovasjon*. Evenes kommunen er avhengig av å spille på lag med innbyggerne og samarbeidspartnere. Løsninger må finnes i samspill med hverandre. Det må tenkes nytt og det må investeres og brukes penger samtidig som kommunen skal gi gode tjenester til innbyggerne. Dette samspillet syntes jeg er interessant, og jeg ønsker å se mer på hvordan Evenes kommune kan ved hjelp av innovasjon legge til rette for å økt bosetting av forsvarsansatte. Hensikten med denne oppgaven er ikke primært å finne svar om Evenes

kommune lykkes, men heller at Evenes kommune kan bruke denne studien til inspirasjon i sitt arbeid med å legge til rette for befolkningsveksten.

1.4 Formål og problemstilling

Kommunesektoren preges av endrede behov og økte krav og forventninger fra innbyggerne. I tillegg må sektoren forholde seg til statlige krav og styring. Kommunen må kontinuerlig forbedre sine tjenester og få til mer effektive prosesser. Offentlig sektor har og vil møte en rekke samfunnsutfordringer som krever nye løsninger. Det kan skyldes lovgivning, nye tekniske muligheter, skandaler eller negativ omtale (Torfing, 2016).

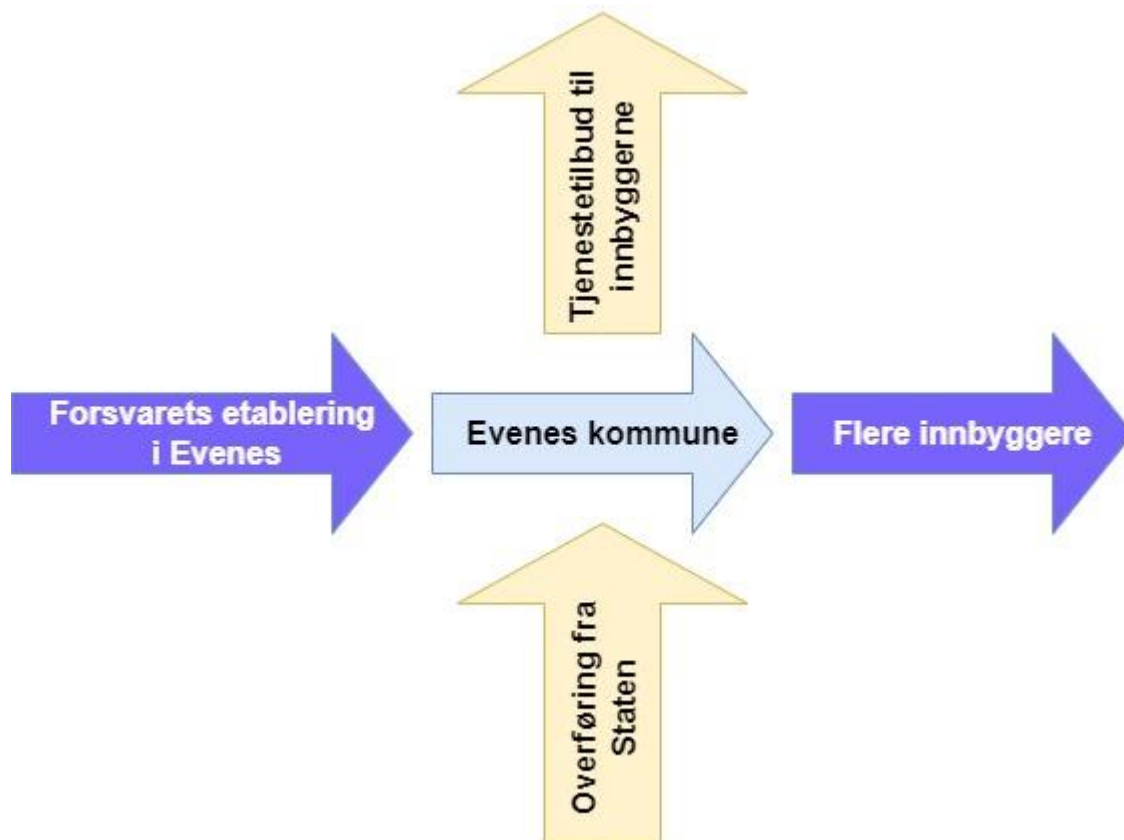
Formålet med oppgaven med denne masteroppgaven er å bidra med kunnskap om hvilke faktorer som spiller inn for å stimulere til befolkningsvekst.

Studien anses som relevant i samtiden ettersom man ser en trend av befolkningsnedgang i små kommuner spesielt i Nord-Norge. Kommuner som kommer til å oppleve befolkningsnedgang er blant annet kommuner i Nord-Norge (Leknes, 2020). Denne studien som omhandler Evenes kommune, vil kunne være representativt for flere små kommuner som sliter med fraflytting og kanskje være til inspirasjon for arbeidet med befolkningsvekst.

Av dette følger oppgavens problemstilling:

«Hvordan kan Evenes kommune ved bruk av innovasjon legge til rette for økt bosetting av forsvarsansatte?»

Følgende figur illustrer krysspresset kommunen står i når både skal gi gode tjenester til innbyggere og samtidig jobbe innovativt for å legge til rette for forsvarets satsing på ny kampflybase i Evenes med begrensede ressurser.

Figur 1. Figur som illustrerer problemstillingen. (Forfatters figur)

I den senere tid, har begrepet «innovasjon» fått mer oppmerksomhet i offentlig sektor. Innovasjon defineres på flere ulike måter i faglitteraturen, men de har likevel flere fellestrekk. Torfing & Triantafillou (2016, s.7) definerer begrepet slik: «an intentional, yet inherently contingent, process that involves the development and realization of new and creative ideas that challenge conventional wisdoms and break with established practices in a particular context.»

Dermed kan innovasjon i offentlig sektor forstås som en tilsiktet, men samtittid som en usikker prosess, som involverer utvikling og realisering av nye og kreative ideer, som representerer et brudd med etablert praksis i en bestemt kontekst. Regjeringens oppfatning av innovasjon er ganske lik, ettersom den hevder offentlig innovasjon kan være: «en ny eller vesentlig endret tjeneste, produkt, prosess, organisering eller kommunikasjonsmåte at innovasjonen er ny, betyr at den er ny for den aktuelle virksomheten, den kan likevel være kjent for og iverksatt i andre virksomheter». Felles for de ulike er at de referer til brudd på etablert praksis, og at det skjer en endring eller noe nytt (Meld. St. 30 (2019–2020, s. 7).

1.5 Studiens oppbygging

Studien er strukturert i seks kapitler med tilhørende underkapitler. Kapittel en er studiens innledning. Her gjøres det rede for mitt valg av studie der jeg ønsker å finne ut hva som gjør at ansatte i forsvaret ønsker å bosette seg i Evenes kommune og hvordan kommunen ved hjelp av innovasjon legger til rette for økt bosetting. Jeg avgrenser temaet og presenterer problemstillingen. Jeg gir i tillegg en beskrivelse av Evenes kommune og Forsvarets utbygging av kampflybasen. I andre kapitlet presenteres teoretisk forankring som er innovasjon. Det metodiske grunnlaget og forskningsprosessen presenteres i tredje kapittel. I denne studien har jeg valgt kvalitativ metode og casesdesign. I kapittel fire er selve analysen der jeg også drøfter problemstillingen. Studien oppsummeres i kapittel seks med konklusjon, og det gjøres en vurdering av funnene opp mot problemstilling. I tillegg diskuteres det hva som kunne ha vært gjort annerledes og hva eventuell videre forskning kunne ha vært.

2 Teoretisk perspektiv

I dette kapitlet presenterer jeg teorien og litteraturen som er relevant for analyse og drøfting av problemstilling. Aktuell teori er knyttet til innovasjon. Jeg vil forklare sentrale begreper og presentere relevant litteratur og forskning i henhold til problemstillingen. I analysekapitlet vil teorien bli benyttet for å drøfte funnene i undersøkelsen.

2.1 Innledning

Som nevnt innledningsvis i oppgaven, har ikke innovasjon i offentlig sektor fått mye oppmerksomhet. Tidligere har innovasjon blitt sett på som hovedkilden til økonomisk vekst og lønnsomhet i privat sektor. Den østeriske økonomen Joseph Schumpeter regnes for å være grunnleggeren av begrepet innen innovasjonslitteraturen. Han hevdet i sin tid at innovasjon var drevet av konkurranse mellom private aktører (Torfing & Triantafillou, 2016, s. 4). Schumpeter derimot, forstod det som ulike handlinger i forbindelse med introduksjon av nye metoder og prosedyrer (Torfing & Triantafillou, 2016, s. 4-7). I senere tid har begrepet blitt utviklet, og har samtidig blitt mer fremtredende i offentlig sektor (Torfing & Triantafillou, 2016, s.7). Innovasjon i offentlig sektor innebærer gjerne at politiske og sosiale aktører forsøker å løse en utfordring eller problem ved å gjøre ting på nye måter som kan utfordre eksisterende praksis. (Torfing, 2016, s. 30) sier en kan en se på innovasjon som både utforskning og utnyttelse av nye ideer som skal settes ut i live for å skape resultater. Utfallet av innovasjon i offentlig sektor bør i hovedsak samsvare med de folkevalgte politikernes preferanser, bidra til å gjøre arbeidet enklere for ledere og ansatte, samt skape høyere grad av brukertilfredshet (Torfing, 2016, s. 32). Denne oppgaven skrives i lys av Torfings (2016), definisjon av innovasjon, der man ser på innovasjon som noe som berører alle sidene av drift i offentlig sektor; den politiske, den administrative og brukerperspektivet.

2.2 Offentlig sektor som ramme for innovasjon

Innovasjoner har alltid skjedd både i offentlig og privat sektor. I Norge har kommunene vist engasjement i nyskappingsarbeid helt siden de ble opprettet (Ringholm et al., 2015, s. 3). På tross av det er det i de siste årene en har begynt å bruke betegnelsen innovasjon på en del av det som kommunene gjør for å skape bedre og nye tjenester, attraktive lokalsamfunn og levende demokrati. Innovasjonsbegrepet gir en ny innfallsvinkel til fenomener, som tjenestekvalitet, tjenesteutvikling, organisering, næringsutvikling, stedsutvikling og

demokratisk ledelse (Ringholm et al., 2015, s.3).

«Innovasjon er på vei inn til å bli dagligdagsord i kommunal virksomhet. Bevisstheten om kontinuerlig forbedring for brukere, ansatte og politikere er i ferd med å feste seg, og mye av anstrengelsene dreier seg om å finne ut hvordan drivkreftene for innovasjon kan forsterkes og barrierene overkommes.» (Holmen & Ringholm, 2019, s. 13).

Innovasjon assosieres med noe som er positivt ladet og som får oss til å tenke på ivrige entreprenører, geniale oppfinnere, modige ledere og suksessfulle endringer. Man kan sånn sett si at innovasjon skaper vinnere. Nettopp denne optimistiske assosiasjon kan få enkelte til å ta avstand til innovasjonsbegrepet og heller foretrekker å snakke om utvikling og nytenkning. Dette for at det vil bli et mindre dramatiske forsøk på å skape endring i offentlig sektor (Sørensen & Torfing, 2011, s. 20).

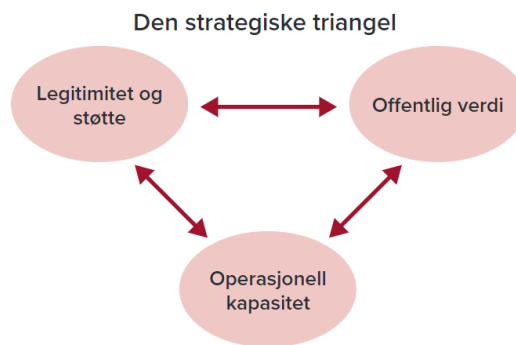
I offentlig sektor er det tre hovedårsaker til økende interesse for innovasjon. For det første befinner offentlig sektor som tidligere nevnt i krysspess mellom stigende forventninger og begrensede ressurser. På den ene siden har innbyggere og næringsliv økte forventninger til den offentlige sektors service, kvalitet, omgang og effektivitet. På den andre siden er det begrensede offentlige midler. Den andre årsaken til det økte fokuset på innovasjon i offentlig sektor handler ikke så mye om antall oppgaver og forventninger om kvaliteten, det handler mer om oppgavens karakterer. Såkalte umedgjørlike/gjenstride problemer (wicked problems), som vil si utfordringer som ikke kan løses ved hjelp av standardløsninger, for eksempel demografiske utfordringer, som eldrebølgen og fraflytting. For å løse slike problemer kreves det innovative, kunnskapsbaserte løsninger som tar høyde for problemenes kompleksitet og kombinerer nye og gamle virkemidler på en ny og endret måte. Den tredje årsaken til den voksende interessen for innovasjon i offentlig sektor er globaliserte målsetninger og forventninger om at offentlig sektor skal gå lede an i kampen om å skape et kreativt samfunn som skal sikre fremtidens velferd, noe som igjen krever at offentlig sektor blir mer kreativ og innovativ. Til sammen utgjør disse tre grunnene, økte forventninger, økte ondartede problemer og globaliseringspresset et stort behov for innovasjon i offentlig sektor (Sørensen & Torfing, 2011, s. 25-26).

I norsk sammenheng ble innovasjon i offentlige sektor for alvor satt på den politiske dagsorden med stortingsmeldingen «*Et nyskapende og bærekraftig Norge*» (Meld. St 7 (2008-2009) s. 5). I stortingsmeldingen finnes følgende sitat: «*Regjeringen vil føre en politikk som bidrar til økt bærekraft, som bygger på en samfunnsmodell med trygghet og tillit og som styrker innovasjonsarbeidet både i næringslivet og i offentlig sektor. Vi må investere i fremtida nå. Vi*

må skape for å dele. Innovasjon handler om å gjøre noe nytt for å skape fremtidas verdier» (Meld. St 7 (2008-2009) s. 5).

Dette er den første norske stortingsmeldingen om innovasjon. Denne stortingsmeldingen bidro til å sette innovasjon enda tydeligere på dagsorden.

I utviklingen av «offentlig verdi» begrepet lanserte Mark Moore et strategisk triangel, hvor offentlig verdi er ett hjørne og «gjennomføringsevne» og «legitimitet og støtte» er i de to andre. Det siste menes med at verdiskapningen må sikres legitimitet og støtte fra beslutningstakere og andre som kan gi tiltak legitimitet (Rønning, 2021, s. 44).

Figur 2. Mark Moores strategiske triangel (Rønning, 2021, s.44)

Videre sier Rønning (2021) at offentlig innovasjon har til hensikt å skape offentlig verdi i form av politikk, tjenester eller infrastruktur som genererer politisk verdi for å kunne løse komplekse problemer. I det andre hjørnet av triangelet, offentlig verdi, refererer derfor også til en sosial verdi som handler om at sosiale behov tilfredsstilles, annerkjennelse og samhold. Det siste hjørnet av Moores strategiske triangel er økonomisk verdi, hvor generering av vekst, sysselsetting og forbedring av offentlig økonomi står sentralt (Torfing, 2016, s. 35).

I Ringholm et al., (2015, s. 239) vises det til at tradisjonelt sett har kommunens rolle som samfunnsutvikler vært knyttet til næringsutvikling og kommunens innsats for å bygge ut infrastruktur. Samtidig som kommunene har fulgt opp statlige krav om skole, barnehage og tilbud til eldre, har de vist en markant evne til å medvirke til å skaffe nye arbeidsplasser når gamle næringer ikke lenger kunne tilby jobb til nye generasjoner. Innovasjonsevnen på dette feltet har også ført til sterkere vektlegging på hele steder og på tiltak som tar sikte på å trekke til seg nye innbyggere og turister (Ringholm et al., 2015, s. 239).

2.3 Kommuner som innovatører

Ringholm i Ringholm et al., (2015, s.15) viser til at norske kommuner til alle tider har vært nyskapende institusjoner uten at ordet «innovasjon» har vært tatt i bruk. Historisk og tradisjonelt sett er innovasjoner knyttet til store oppfinnelser som elektrisitet, bil, telefoni, internett og spesielt til den industrielle revolusjonen (Ringholm et al., 2015, s.15). Etter hvert har de fleste forstått og akseptert at innovasjoner også skjer innenfor tjenesteproduksjon. Joseph Schumpeter har framfor noen annen allmenngjort innovasjonsomgrepet ved å frikoble det fra oppfinnelsen av nye produkt (Ringholm et al., 2015, s.15).

Schumpeter omdefinerte innovasjon til også å favne nye prosesser, nye organisasjonsmåter, nye kilder til innovasjoner og nye markeder. Han la også vekt på at innovasjon sjelden er noe helt nytt, men at det gjerne dreier seg om nye kombinasjoner av gamle og kjente element (Ringholm et al., 2015, s.16).

En offentlig institusjon går ikke konkurs, men de kan bli utdatert i tjenesteyting og dermed lite effektiv. Derfor er det viktig til enhver tid å se hva en kan, og hva en bør avvikle for å ha ressurser til nye oppgaver. Kommuner utfordres på at en må foreta budsjettnedskjæringer selv om de møter økte krav og forventninger. Dette gjelder ikke minst kommuner med synkende innbyggertall, som da får mindre skatteinntekter og mindre statlige overføringer. Ledere i en kommune som går gjennom kommunens totale aktivitet, vil se at det er aktiviteter en kan begrense eller ta bort uten at det får for store konsekvenser. Så ved systematisk innovasjonsarbeid kan det derfor være grunn til å tro at det kan frigjøres betydelige ressurser (Rønning, 2021, s. 10).

Ostehøvel-nedskjæringer kan virke rettferdig og kan lettere støttes, men er sjelden fornyende for organisasjonen. Innovasjonstenkning krever at en går oppgave og arbeidsformer i sømmene og finner ut hva som skal prioriteres. Kanskje må noen enheter legges ned mens andre ekspanderes. Man må hele veien være opptatt av om oppgavene kan gjøres på en smartere måte, og kanskje også av andre (Rønning, 2021, s. 10).

Offentlige styrte tjenester må oppfylle krav i henhold til offentlige standarder og være i samsvar med allment aksepterte samfunnsverdier som likhet, rettferdighet og åpenhet (altså kjernefaktorene i det byråkratiske system). Hvis offentlige etater inngår samarbeid med andre aktører, vil forventningene om at «offentlige standarder» er hensyntatt, være til stede. Forvaltningen av våre lover og regler ivaretas daglig gjennom et stort antall enkeltsaker som blir behandlet av offentlig sektor. Det vil være problematisk å fatte vedtak utenom den

offentlige standarden. For eksempel kan snarveier for å gjøre systemet mer effektivt virke ødeleggende da det kan skade både troverdighet og omdømme.

2.4 Entreprenøren som pådriver i innovasjonsprosesser

Innovasjon skjer ikke uten aktører. (Ringholm et al., (2015, s. 16) viser til Schumpeters definisjon av entreprenøren som en pådriver i innovasjonsprosesser. Entreprenøren blir beskrevet som en person som gjør kreative koplinger og setter i verk nyskapingner, og er en som oppdager og setter sammen nye kombinasjoner.

Et viktig kjennetegn ved entreprenøren er at personen klarer å gjøre innovasjonen viktig i markedet (Ringholm et al. 2015 s. 17). Ifølge Ringholm et al., (2015, s.17) kan Schumpeters entreprenørskap i høyeste grad kan brukes på nyskaping i kommune og stat. Innføring av nye produkt, også nye arbeidsmåter og nye organisasjonsformer, er også i høyeste grad relevant for å forstå endringer i offentlig sektor (Ringholm et al., 2015, s.17). Begrepet entreprenørskap er nært knyttet til begrepet innovasjon og som omhandler selve prosessen fra å utvikle en ny virksomhet fra ideen oppstår til virksomheten er i gang.

Kravene til entreprenørskap er at de skal lede til en ny forretningsmessig virksomhet. En entreprenør er dermed en person som igangsetter en ny virksomhet, ofte basert på innovasjon. Det er helt avgjørende for næringsutviklingen i et område hvilken tilgang man har på entreprenører, og kvaliteten på disse. Det handler om hvor mange aktører man har, som kan gå inn i entreprenørroller, hvor mange ulike roller aktørene kan gå inn i, og kvaliteten på de roller de kan utøve.

I kommuner kan entreprenørrollen utøves både i politikken og i administrasjonen. Ordfører og kommunedirektør står i særstilling her. Utførelsen av ordførerrollen vil ha betydning for to hoveddimensjoner i det lokal innovasjonsarbeidet. Det ene er at utøvelsen av ordførerrollen har betydning for hvilke nettverk for nyskaping og innovasjon kommunen inngår i, og hvordan det skjer. Den andre som påvirkes av den første, er hvilke innovasjonsideer som kan bli realisert og hvor demokratisk forankret dette arbeidet er (Holmen & Ringholm, 2019, s 70).

De to mest interessante rollene knyttet til innovasjonsaktivitet er de Holmen & Ringholm (2019, s. 72) kaller «tjenesteovervåkerrollen» og «entreprenørrollen». Tjenesteovervåkerrollen handler om å se til innbyggerne i kommunen mottar kommunale tjenester med kvalitet.

Entreprenørrollen handler om å få i gang tiltak i kommunen, i kommunal, statlig, fylkeskommunal eller privat regi, eller gjennom partnerskap. I begge disse rollene forventes det at ordføreren er involvert i innovasjon. Dette på grunn av at ordføreren har stor kontaktflate og er i kontakt med en flere samfunnsgrupper og det er derfor naturlig at mer innovative forslag kommer til og fra ordføreren. «I entreprenørrollen er ordføreren gjerne initiativtaker, tilrettelegger eller iblant begge deler» (Holmen & Ringholm, 2019, s. 73).

Insentivene for å være entreprenører er ulike i henholdsvis privat og kommunal sektor. Entreprenørene i privat sektor har finansielle gevinster og tap som del av sine insentiv. I offentlig sektor har en politiker gevinster og tap knyttet til sin politiske karriere. Byråkraten vurderer gevinst og tap knyttet til karriere i hierarkiet. Her er det likheter, men i teori og empiri om entreprenørskap og innovasjon i offentlig sektor, er det individuelle motivet ofte erstattet med den kollektive ånd og at grunnlaget for innovasjon er lokalsamfunnets ve og vel. Personlig vinning kommer i andre rekke (Ringholm et al., 2015).

2.5 Samarbeidsdreven innovasjon

I offentlig sektor er det et stigende fokus på behov for innovative løsninger. Av innledningen ser vi at også Evenes kommune søker innovative løsninger for å få styrket infrastruktur, utvide tjenestetilbudet og bygge flere boliger. Forskning viser at samarbeid mellom relevante parter er bedre egnet til å skape innovasjon, kontra hierarkiske og markedsbaserte beslutningsprosesser, ifølge Willumsen & Ødegård (2020, s. 45), som refererer til Roberts (2000) og (Agger et al., 2015).

I Evenes er det etablert et samarbeid med flere aktører for å kunne bygge boliger. Store prosjekter som for eksempel boligutbygging kan sjelden føres av en aktør alene både med tanke på blant annet ressurser, kompetanse og risiko, men trenger samarbeid med tyngre investorer. Investorer med denne tyngden kommer ofte fra privat sektor og vil her være et klart eksempel på samarbeidsdreven innovasjon med flere involverte aktører. For tiden er det flere aktører som planlegger eller er i gang med boligbygging i Evenes kommune. Noen av disse har flere byggeprosjekter på gang. I løpet av 2023 og våren 2024 skal det stå klart rundt 50 boenheter for leie til Forsvaret og rundt 30 boenheter som legges ut for salg og utleie.

Samarbeidsdreven innovasjon er et produkt av at flere og/eller forskjellige aktører møtes. Det er i slike møter at tanker og ideer skapes. Erfaringer utveksles og diskuteres, og det kan gi rom for brudd med vanetenking. Når man stilles overfor andre perspektiver enn hva en er vant til,

kan dette igjen føre til kreativitet i samspill med andre. Møter som dette skaper grobunn for innovasjon og det er i høy grad hensiktsmessig for ledere i offentlig sektor å tenke nytt, og mobilisere og involvere et bredt spekter av aktører. På den måten drar man nytte av hverandres ideer, erfaringer og ressurser, samt at partene får en opplevelse av eierskap til prosjektet. Aktørene kan være viktige støttespillere i framtidige prosjekter også (Sørensen & Torfing, 2011, s. 21-22). Det kan vi også se i Evenes kommune der flere av aktørene går igjen i flere prosjekter. Dette betyr at man har lyktes med å vise potensialet i Evenes kommune, og at Evenes kommune har klart å legge til rette for et samarbeid med private aktører der kommunen og de private aktørene deler risikoen med utbygging av boliger. På denne måten kan man lykkes med å få bygget flere boliger enn ved at kommunen alene skal stå som utbygger.

Det er delte meninger om innovasjon avhenger av samarbeid eller om suksessfaktoren ligger i innovasjon hos av den enkelte entreprenør. Det argumenteres for at samarbeid med flere aktører er en klar driver for innovasjon (Torfing, 2016, s. 1). Hovedargumentet til Torfing & Sørensen (2011) er at alle faser i en innovasjonssyklus vil kunne dra nytte av samarbeid. Å definere problemer og utfordringer forbedres når aktører med ulik erfaring, forståelse og kunnskap engasjerer seg i kollektive prosesser med refleksjon, meningsskaping og agendasetting. Det må være tillit mellom partene for å legge til rette for en åpen og fordomsfri diskusjon av ideer og for å kunne gi og motta kritikk. Holmen & Ringholm (2019, s. 213) refererer til Hartley et al (2013) når de sier at behovet for å finne sammen og løse felles problemer kan imidlertid overskygges av interessekonflikter, og samarbeidet kan hemmes hvis samarbeidspartene har uforenelige forståelsesrammer. Det vil videre i idégenereringsfasen legges fram ideer og forslag som utfordres, omformuleres, og integreres gjennom gjensidig læring. Samtidig antas det at sannsynligheten er større for å velge de mest lovende ideene, siden man i felleskap har vurdert risiko og fordeler med tanke på de ulike løsningene (Sørensen & Torfing, 2011, s. 32).

Det å samarbeide er med på å styrke implementeringsfasen ved at man skaper synergier, fordeler risiko, og skaper et felles eierskap som kan bidra til å redusere motstand rundt implementeringen, som er i tråd med det Sørensen & Torfing (2011, s. 32) beskriver. Samarbeidsdrevet innovasjon gir andre utfordringer som krever en egen type ledelse som Torfing (2016, s. 247) beskriver som «hands-on» og «hands-off»-ledelse. «Hands-on» ledelse er mest aktuell i offentlig sektor. I sin modell om behov for innovasjonsledelse beskriver Torfing (2016) lederroller og barrierer i ulike faser av en innovasjonsprosess. Den første rollen er *igangsetteren* som skal skape interaksjon mellom de aktuelle aktørene. Den andre rollen er *fasilitator* som skal utvikle interaksjon til konkret samarbeid. Den siste rollen er *katalysatoren*

som skal påvirke slik at aktørene tar steget til å implementere ideen til en innovasjon som tas i bruk. I det representative demokratiet er det en forestilling om at det først og fremst er de folkevalgte som politikerne som skal skape innovasjon og fornyelse i offentlig sektor. Der politikere har fått et mandat fra innbyggerne til å skape forandring og de har ansvar og forpliktelse overfor velgerne. De alminnelige politiske rutineene med taler og valgkamper tvinger politikere til å hele tiden utvikle nye programmer, forslag og ideer (Polsby (1984) referert i Sørensen & Torfing, 2011, s. 117). Det kan argumenteres med at denne type stadige prøveballonger langt ifra alltid fører til innovasjon. Ofte er disse prøveballongene gamle kjepphester og skulle det være noen nye ideer, er det ikke sikker at de gjennomføres på grunn av flertall. Vi må heller ikke glemme at politikere har svært ofte vanskelig med å utvikle nye ideer på egen hånd, på grunn av at de mangler kompetanse, innsikt og inspirasjon. Politikerne er avhengig av en administrasjon i ideutviklingsfasen. Politikernes innovasjonskapasitet er på den måten en funksjon av administrasjonens evne til å tenke nytt og annerledes. Det er mye som tyder på at nøkkelen til å skape innovasjon i offentlig sektor er i administrasjonen (Sørensen & Torfing, 2011, s. 118).

Tradisjonelt sett har ledelsen i kommuner gått ut på hvordan kommunens ressurser skulle fordeles mellom iverksetting av statlig politikk og løse oppgaver spesielt for kommunen. Ressurser og presset kommuneøkonomi gjør at kommunesektoren må løse oppgavene på nye måter. En leder i kommunesektoren har ansvaret for å levere gode tjenester til innbyggerne innenfor de rammer som de folkevalgte har bestemt. Kommunale ledere må være i aktivt samspill med omgivelsene for å finne nye løsninger. I tillegg til innbyggere og brukere av tjenestene, er også frivillige organisasjoner og sosiale entreprenører viktige aktører i utviklingen av tjenestetilbudet. Dette krever nye ferdigheter og kompetanser hos ledere. «Du må tørre å åpne opp, og bli sett utenifra, og legge til rette for at andre aktører blir involvert og verdsatt» (Kommunesektorens organisasjon, u.å.).

En kommune som er styrt av folkevalgte, kan ofte være preget av både mange og ambisiøse mål. En kommuneleders oppgave er å avklare grensene for hva organisasjonen skal jobbe med, og trekke organisasjonen i samme retning – mot felles mål (Kommunesektorens organisasjon, u.å.). «En av de mest krevende utfordringene i lederjobben er å finne den gode balansen mellom daglig drift og nyskaping for framtida. Dette må du være bevisst og finne gode løsninger på» (Kommunesektorens organisasjon u.å, s. 28).

2.6 Hvordan måle verdien av kommunale innovasjoner?

Ifølge Ringholm et al., (2015, s. 107) kan kommunale innovasjoner springes ut av flere former for motivasjon, som for eksempel ønsker om å skape nye og genuint bedre tjenester, gi de ansatte bedre arbeidsforhold, styrke demokratiet, øke folketallet eller å legge til rette for utvikling og innovasjon i private bedrifter. Videre sier Ringholm et al (2015) at ved slike sammensatte typer av innovasjon må verdien av dem defineres på andre måter enn i økonomiske termer. Formålet gjennom innovasjoner defineres gjennom de verdier de forventes å skape. Effekten av dem gjennom de verdiene de faktisk skaper (Ringholm et al., 2015, s. 107).

Selv om ordet innovasjon i dag har en positiv verdi, sier ikke definisjonen av innovasjon noe om hvorvidt konsekvensene av offentlig innovasjon er positive eller negative. En aktør kan vurdere en innovasjon som suksessrik, men alt avhenger om hvilke øyne som ser. Politikere, ansatte og brukere kan ha vidt forskjellig oppfatning om resultatet av en innovasjon. Det betyr, ut fra et samarbeidsdrevet innovasjonsperspektiv, at evalueringen av den offentlige innovasjonen må skje på bakgrunn av en samlet vurdering der alle berørte og relevante samarbeidspartneres oppfatning av resultatet (Sørensen & Torfing, 2011, s. 30).

Innovasjonsarbeidet kan i begrenset grad baseres på evidensbasert kunnskap. Det er for det første mye viktig kunnskap og informasjon som ikke kan undersøkes med de metodene som brukes for å få testbar og målbar kunnskap, inkludert taus kunnskap. For det andre at den evidensbaserte kunnskapen bygger på erfaringer som er gjort, og det skal være grunnlaget for en framtidig og beste praksis. Innovasjon ser imidlertid framover mot en neste praksis, med uprøvde elementer (Rønning, 2021, s. 173).

2.7 Stedsutvikling i et innovasjonsperspektiv

Stedsutvikling dreier seg om ifølge Nyseth i Ringholm (2015, s. 258), prosesser som tar sikte på å fornye, omdanne, omskape eller gjenskape stedet i et nytt bilde, med materielle, symbolske, kulturelle og sosiale transformasjoner. Dette kan beskrives som å kunne skape gode steder å bo, leve i og besøke. Stedsutvikling vil ofte ha innslag av innovasjon. Nyseth i Ringholm (2015, s. 258) beskriver prosessen som med en metafor og kaller det for «Karnevalet». Metaforen «Karnevalet» står for de kreative og innovative elementene og viser til samspillet mellom menneske og sted i en dynamiske utviklingsprosesser. Nyseth (2013) referert i Ringholm et al. (2015, s. 258) sier videre at innovasjoner kan ses på som interaktive prosesser som foregår i

komplekse samspill mellom ulike aktører og institusjoner. Der de innovative elementene i stedsutviklingsprosesser kan befinne seg på flere nivå. For eksempel omstillingsprosesser, prosjekter som bidrar til å redefinere stedets identitet. Stedsutviklingsstrategier som er både framtidsrettet og forankret i lokale stedsforståelse, har størst potensiale for å kunne lykkes (Ringholm et al., 2015, s. 258).

Stedsutvikling handler om image, om å forbedre det særegne og unike som gjør at en blir lagt merke til og ikke nødvendigvis vis i noe gitt. Image og identitet kan skapes gjennom bevisste strategier. En annen utviklingstrend er økt oppmerksomhet på det estetiske. Dette finnes ofte i handlingsplaner, også i Evenes kommune. Innbyggere krever ikke bare offentlige tjenester, men et godt servicetilbud, kulturelle aktiviteter, opplevelser og estetiske omgivelser. «Steder er i dag underlagt et innovativt imperativ, ifølge (Amin, 2008, referert i Ringholm et al., 2015 s. 270). Framveksten av det postindustrielle samfunnet kjennetegnes av et konstant krav om fornying. Idealet er – ifølge Siri Meyer (2007) i Ringholm et al. (2015, s. 270), fleksible mennesker og steder.

2.8 Frivillige som innovasjon

Begrepet frivillighet brukes ofte om de som arbeider uten lønn. Frivillig arbeid kalles ofte dugnad når flere går sammen for å fullføre en oppgave (Rønning, 2021, s. 128)

Definisjon på frivillig innsats for eksempel i omsorgssektoren, er innsatsen overfor personer som vi ikke kjenner eller har familiemessig forhold til (Andfossen, 2019, referert i Rønning, 2021, s. 128). Da ekskluderes mye av den uformelle omsorgen, som retter seg mot personer vi kjenner. Et eksempel er at kommunen har ansvar for tjenestetilbudet for blant annet eldre i kommunen, men tilbudet kan reelt være så begrenset at pårørende stiller opp. Dette beskriver Rønning i (Rønning 2021, s. 128), som ufrivillig frivillighet. Det vil være liten tvil om at den uformelle omsorgen avlastet det formelle hjelpeapparatet. Et særpreg med dugnader er at den gjør en innsats som mange kan ha glede av, uten at dugnadsgjengen trenger å ha en relasjon til de som har glede av det. For at et samarbeid mellom frivillige og offentlige aktører etableres, er det tre forhold som må avklares. Er det nok frivillig kapasitet, her må det gjøres en kartlegging, hvor det må avdekkes hva som skal til for at folk vil engasjere seg, på områder der kommunen ønsker et større engasjement. Slipper det offentlige hjelpeapparatet frivillige til? Abrahamsen (2010) referert i Rønning (2021, s. 136), sier i en undersøkelse at flertallet av kommunene ønsker å ta ansvaret selv, også for de ikke lovpålagte tjenestene. Undersøkelsen

sier videre at kommunene ikke stoler på de frivillige som partner. En vanlig modell har vært at kommunene hadde ansvaret for de lovpålagte tjenestene, og de frivillige hadde ansvar for kulturelle og sosiale aktiviteter. De kommunale tjenestene var også involvert i disse tjenestene, så det har ikke vært en tydelig arbeidsfordeling. Det kunne ha vært forventet at de kommunale tjenestene med knappe ressurser, hadde overlatt de ikke lovpålagte tjenestene til andre (Andfossen, 2020, referert i Rønning, 2021, s. 136). Kan det organiseres et samarbeid på de frivillige premisser? Det vil være mulig og organiserer samarbeidet på en slik måte at det avlaster kommunale tjenester, hvis det er en vilje til å samarbeide med frivillige.

3 Metode

Et av de første stegene i en forskningsprosess er å velge tema og lande på en problemstilling. De valgene vil naturlig nok ha betydning for hvilken tilnærming og metodisk innretning man velger for prosessen videre. Andersen (2021, s. 5) tar utgangspunkt i Auberts definisjon og beskriver metode som en «framgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme fram til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (som sitert i Andersen, 2021, s. 5). Dette metodekapittelet har til hensikt å beskrive og forklare de valgene som jeg har gjort i forskningsprosessen. Jeg presenterer metodevalg og forskningsdesign og hvordan jeg har gjennomført datainnsamlingen. Jeg ser nærmere på intervjuprosessen og hvordan jeg har jobbet med dataanalysen.

Det blir en diskusjon der troverdighet og pålitelighet drøftes, samt at etiske utfordringer vurderes og belyses. Å velge en metodisk strategi avhenger hva en søker svar på. Her kan det være hensiktsmessig med et gjensyn på problemstillingen: «*Hvordan kan Evenes kommune ved bruk av innovasjon legge til rette for bosetting av forsvarsansatte?*». For å finne svar på problemstillingen må jeg ta stilling til hva og hvem som skal undersøkes og hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. Dette betegnes i forskning som forskningsdesign (Johannesen et al., 2019, s. 69).

3.1 Forskningsdesign og metodevalg

Innenfor samfunnsforskning fremstår kvalitativ og kvantitativ forskning som to vesentlige tenkemåter. Dette gjelder både hvordan man framskaffer eller generer informasjon om samfunnet og hvordan man analyserer det (Tjora, 2020, s. 24). Viktig kjennetegn ved empirisk forskning er systematikk, grundighet og åpenhet (Johannesen et al., 2019, s. 25). På grunnlag av problemstillingen er det blitt valgt en kvalitativ tilnærming i studien med Evenes kommune som utgangspunkt for casen. Kvalitativ forskning er ifølge Postholm (2010) (gjengitt i Nilssen, 2014, s. 13) «å utforske menneskelige prosesser i en virkelig situasjon» (Nilssen, 2014, s. 13). Kvalitative studier kjennetegnes ved at analysen starter med en gang og pågår gjennom hele forskningsprosessen, og at studien kan ta en annen retning enn planlagt.

I forskningsarbeid er en av de store utfordringene hvordan man skal avgrense det empiriske arbeidet. Det jobbes som regel i dybden i kvalitative forskning med få strategiske utvalgte enheter. En av strategiene for å avgrense et prosjekt er en eller flere caser. Avgrensingen må være godt begrunnet på grunn av at man er interessert i å utvikle kunnskap som er relevant for

enheter som ikke er direkte representert ved generalisering (Tjora, 2020, s. 40). Min forskning tar altså utgangspunkt i en kvalitativ tilnærming da jeg ønsker å få en forståelse av hva som var avgjørende for at ansatte ved flystasjonen valgte å bosette seg i Evenes. Dette mener jeg å få belyst gjennom møter med forsvarsansatte der de, gjennom intervju, beskriver med ord, setninger og fortellinger om sine erfaringer. Problemstillingen ble utgangspunktet for forskningsdesignet. Ansatte i Forsvaret blir intervjuet og Evenes kommune som organisasjon blir undersøkt med en dokumentanalyse for å komme fram til et mulig svar på problemstillingen. Kvalitativ metode til innsamling av data passet best til dette formålet fordi det er interessant å gå i dybden for å få frem nyanserte data. Siden jeg gjør en intensiv studie av noen få enheter, velger jeg å gjøre en casestudie.

3.2 Casestudie som metode

En casestudie består gjerne av en eller flere analytiske enheter.

Case kan beskrives som en intensiv studie av få eller flere enheter, og case kan være organisasjoner (eller deler av dem), beslutninger, forhandlinger, en diskurs, et hendelsesforløp, en handling, en prosedyre eller utsagn eller lignende (Andersen, 2021, s.14). Denne studien av Evenes kommunes innovative arbeid med økt boligbygging passer til en slik beskrivelse. Caset som undersøkelsesenheter må ikke forveksles med hvor undersøkelsen skjer.

I dette studiet undersøkes det hvordan Evenes kommune legger til rette for økt bosetting. Det vil si at prosessen for å legge til rette for økt bosetting i Evenes kommune er caset, og organisasjonen Evenes kommune er undersøkelseskontekst (Andersen, 2021, s. 14). I casestudier skal aktørens handlinger og synspunkter kartlegges for å karakterisere undersøkelsesenheter de inngår i, og da blir de observasjonsenheter eller databærende enheter. Nøkkelinformanter vil i tillegg bidra med kunnskap knyttet til caset, på måter som går utover deres egen rolle (Andersen, 2021, s 14). Den kvalitative delen i casestudier finnes både i den generelle forskningstilnærmingen og i ulike former for datainnsamling og analyse. «Forskningsdesign, utvelgning av undersøkelsesenheter, tolkning og analyse er basert på analytiske resonnementer og ulikt tilleggskunnskap om empiri og teori snarere enn statistiske prosedyrer. Det utelukker på ingen måte tall og statistikk i beskrivelsen av undersøkelsesenheter» (Gerring 2007, s.33, sitert i Andersen, 2021, s. 14).

I denne studien har jeg valgt å intervju seks ansatte i Forsvares som har valgt å bosette seg i Evenes. I tråd med en kvalitativ strategi valgte jeg, i tillegg til intervjuene, å analysere politiske vedtak fra både kommunestyre og formannskap, samt annet planverk, som heretter i denne oppgaven blir kalt «strategiske dokumentdata».

Denne tilleggsinformasjonen valgte jeg å benytte fordi dokumentene bidro til relevant bakgrunnsinformasjon, slik at jeg kunne se en mulig sammenheng i Evenes kommunes innovative arbeid for å legge til rette for økt tilflytting. I kvalitative studier er bruken av case en svært utbredt form for avgrensning. Tilnærmingen er en form for undersøkelse som gjør nytte av en allerede oppmålt grense for hva og hvem den inkluderer og ekskluderer (Tjora, 2020, s. 41). Jeg var nå klar for å starte planlegging for hvordan jeg skulle gjennomføre forskningen.

3.3 Planlegging og gjennomføring

Planlegging av forskningen krever en rekke hensyn og denne fasen er avgjørende for prosessen fra begynnelse til slutt. Forarbeidet er med på å bygge grunnlag for studien og blir av den grunn avgjørende. Arbeidet med det metodiske opplegget er viktig, og man må være bevisst på konsekvensene på valgene som tas. Valgene må være eksplisitte og innbyrdes konsistente, da de både påvirker og er avhengig av hverandre. Som forsker må man fastslå hensikten med forskningen, gjennomføre en god problemstilling og operasjonalisere spørsmål som leder til svar (Blaikie, 2010). Å gjøre et godt forarbeid er med på å sikre en best mulig gjennomføring av forskningen. Denne masteroppgaven handler om hvordan Evenes kommune kan ved bruk av innovasjon legge til rette for bosetting av forsvarsansatte. Jeg valgte casestudie som metode, der jeg brukte intervju som form for datainnsamling. I tillegg supplerte jeg med dokumentanalyse av kommunale dokumenter i form av vedtak, strategier og planer.

3.4 Intervjuer av informanter

Formålet med intervju er å legge til rette for en fri samtale som omhandler tema som forskeren har bestemt på forhånd. Formålet er å få informanten til å slappe av og reflektere over egne erfaringer og meninger knyttet til temaet. Det er derfor viktig at forskeren legger til rette for avslappet stemning (Tjora, 2020, s. 114). Det benyttes åpne spørsmål i intervju som gir informanten mulighet til å gå i dybden der informanten en del å fortelle. I løpet av intervjuet går man som regel gjennom tre faser – oppvarming, refleksjon og avrundning. Disse tre fasene

preges av ulike typer spørsmål og ulik grad av refleksjon fra informanten (Tjora, 2020, s. 145). For å finne svar på problemstillingen benyttes intervju av seks utvalgte informanter. Informantene er valgt ut for å representere tre relevante innfallsvinkler som vurderes å kunne svare på hva som kreves av Evenes for å være en god vertskommune. Informantene representerer Forsvaret som institusjon/organisasjon, forsvarsansatte på individnivå og informanter fra en annen vertskommune for Forsvaret.

Jeg intervjuet seks ansatte på Flystasjonen og har valgt å kode navnet på informantene, for å sikre anonymitet. Jeg brukte mellom 30 og 40 minutter på hvert intervju.

Det er brukt tilpassede intervjuguider for å strukturere intervjuene til de forskjellige grupper av informanter. Intervjuguidene kan i noen grad være stikkordspreget, ifølge Tjora (2020, s.153). Hensikten med dette er at en stikkordspreget intervjuguide legger opp til en fri og uformell samtale som jo er selve idealet i kvalitativ metode.

Forskeren bør ha i bakhodet at informanten som stiller opp til et intervju kan ha en forventning om å svar på oppsatte spørsmål enn å snakke om løst og fast (Tjora, 2020, s. 158). En vanlig praksis i forskningsintervjuer er at man bruker lydopptak. Det gir oss en visshet om at vi får med oss det som blir sagt og forskeren kan konsentrere seg mer om det som blir sagt. Jeg valgte å bruke taleopptak på telefonen min, dette fungerte godt. Jeg testet det ut på forhånd slik at jeg var trygg på at det ville fungere. Under intervjuet satte jeg telefonen i flymodus, slik at vi ikke skulle bli forstyrret. Forskeren må alltid spørre informanten om det er greit at det gjøres lydopptak av intervjuet og hvordan det oppbevares, brukes og når det skal slettes (Tjora, 2020, s. 167).

Når det gjøres et utvalg til kvalitative intervjuer er hovedregelen at man velger informanter som av ulike grunner vil kunne uttale seg på en reflektert måte om temaet. Dette kalles strategisk utvalg (Tjora, 2020, s. 130). Nøkkelinformanter er personer som antas å ha god oversikt over og innsikt i spørsmål som forskeren ønsker å få belyst. Informantene oppsøkes på grunn av at de er ressurssterke innenfor sitt domene. Informantene har tilgang til informasjon og kontakter og behersker området de opererer i, men de er ikke nødvendigvis eliteaktører (Andersen, 2021, s. 120). Informantenes vilje og evne til å dele informasjon eller ta aktivt del i kreativ og utprøvende dialog, kan variere stort. Egen rolle, interesser, egenskaper ved saker og hendelser og hvilken offentlig de er eller kan bli en del av, kan ha stor betydning (Andersen, 2021, s. 120).

Utvalget av informanter i en casestudie avgrenses av en naturlig enhet som eksisterer uavhengig av undersøkelsen (Tjora, 2020, s. 131). Jeg valgte å bruke snøballmetoden, det vil si at man velger et lite utvalg av informanter som gradvis øker ved at forskeren får tips av informantene om nye informanter (Tjora, 2020, s. 136).

3.5 Intervjuguide

For å skape en viss struktur under gjennomføringen av intervjuet, vil det være nødvendig å utarbeide en intervjuguide. Tjora (2020, s.113) beskriver forskjellige metoder for intervjuer. I denne undersøkelsen har jeg valgt såkalte semistrukturerte intervjuer, eller dybdeintervjuer. En måte og forme en intervjuguide på er å gå gjennom tre faser, oppvarming, refleksjon og avrundning. Oppvarmings spørsmål er enkle og krever ikke mye refleksjon, og framstår som «uformelle og ufarlige» (McCracken, 1988, gjengitt i Tjora, 2020, s. 146). Refleksjonsspørsmålene danner kjernen i intervjuet og gir informanten mulighet til å gå i dybden i ulike deler av forskningstemaet. Avrundings spørsmål kan godt lede oppmerksomheten bort fra refleksjonsnivået. Avrundingen normaliserer situasjonen mellom intervjuer og informant (Tjora, 2020, s. 146). Fullstendig intervjuguide er vedlagt avslutningsvis i denne studien.

3.6 Analytisk tilnærming

Den kanskje viktigste delen i en forskningsprosess, skjer i etterkant av datainnsamlingen. Det er gjennom analysen av dataene forskningsmaterialet vil åpenbare seg for leseren (Nilssen, 2020, s. 195). I etterkant av hvert intervju, annoterte jeg et kort sammendrag. Mine umiddelbare betraktninger og tanker bidro til at jeg fikk et kart inn i rådataen (Jacobsen, 2018, s. 205). Dette førte til en verdifull tankeprosess, før jeg startet selve transkriberingen. Transkribering er en viktig del av analyseprosessen (Nilssen, 2014, s. 47). Jeg var inne på tanken om å benytte et transkriberingsprogram, men valgte å transkribere selv. Fordelene med å transkribere selv er så mange at tidsaspektet er det den eneste grunnen til at man kan vurdere noe annet (Nilssen, 2014, s. 47). Transkriberingen var tidskrevende og en tålmodighetsprøve, men jeg oppdaget at jeg ble veldig godt kjent med materialet og ble overrasket over å finne opplysninger som jeg ikke hadde oppfattet under selve intervjuet. Etter transkriberingen startet arbeidet med å kategorisere data. Å kategorisere dreier seg om å redusere den uoversiktlige informasjonen som alltid finnes i kvalitative data. Tekst deles inn i ulike kategorier, for eksempel ulike temaer, ulike hendelser, ulike steder eller ulike tidspunkter. Informasjonen grupperes etter et sett kriterier som forskeren

setter (Jacobsen, 2018, s. 199). Nilssen (2014) hevder at koding og kategorisering av data er kjerneaktiviteten i den kvalitative analyseprosessen, og at en bør prøve å møte materialet med åpent sinn, basert på *grounded theory*, som er tuftet på induktiv metode og har som mål å utvikle teori basert på data. Formålet er å sitte igjen med noen perspektiver, temaer eller kategorier som skal gi svar på forskningsspørsmålene (Nilssen, 2014, s.78). Denne delen av min undersøkelse virket til tider noe kaotisk, men samtidig lærerik. Jeg sorterte ved hjelp av farger i det transkriberte dokumentet. Jeg merket hvilke data som hørte til i de ulike kategoriene. Det gav meg mer oversikt over hvilke utsagn som hørte til i hvilke kategorier. En del av utsagnene passet i flere kategorier. Det å kategorisere hjalp meg til å brette opp informasjonen til analyserbare størrelser. For å komme fram til kategorier tok jeg utgangspunkt i spørsmålene, men måtte også opprette kategorier ut fra informasjon som jeg fikk under intervjuet som ikke tok utgangspunkt i spørsmålene i intervjumalen. Jeg knyttet deretter kategoriene sammen i naturlige kapitler. Jeg oppdaget at en del kategorier ble til mens jeg leste over intervjuene, og noen av kategoriene hadde jeg ikke sett for meg skulle bli en kategori. Dette overrasket meg. For meg ble det viktig å gå igjennom intervjuene flere ganger og resultatet ble at jeg endret kategorier underveis.

Ulike refleksjoner oppstod under analysen. Tolker jeg det informantene har sagt slik de mente å formidle det? La jeg for stor grad ordene i munnen til informantene? Påvirket jeg det som ble sagt? Har min stemme fått for stor plass, og andres for liten plass? Når jeg i analysen tok utsagnene ut av sin sammenheng, kunne jeg da miste helheten i det informantene ønsket å formidle til meg? Jeg har vært alene om undersøkelsen og ikke hatt noen å diskutere med. Av den grunn har jeg måtte ha hatt høyt fokus på å være objektiv og prøvd å distansere meg fra relasjonen jeg har til Evenes kommune. Kanskje har det vært mer troverdig og pålitelig om vi var to som gjorde undersøkelsen? Da har man har da hatt mulighet for å diskutere og se det fra flere sider. Jeg valgte å høre på intervjuene på nytt etter transkriberingen for å forsikre meg om at jeg hadde fått med meg alt. Det har vært et stort fokus hos meg at resultatet av undersøkelsen blir pålitelig og troverdig.

For å analysere mine funn, måtte jeg som nevnt dele opp i kriterier i naturlige kapitler. Jeg tok utgangspunkt i spørsmålene som jeg stilte informantene. Det ble til kapitler som jeg mener ble dekkende for helheten i mine funn. I tillegg ble det opprettet kapittel som ikke tok utgangspunkt i spørsmålene jeg stilte, men på bakgrunn av informasjon jeg fikk under intervjuet.

3.7 Dokumentanalyse

Bruk av dokumenter som datamateriale er sentralt i de fleste forskningsprosjekter, og så min forskning (Tjora, 2020, s. 183). Dokumentstudier består av analyse av sekundærdata som benyttes i tillegg til data som i min forskning, intervjuer. Dokumentene som studeres kan være både casespesifikke, generelle eller de kan være forskningsdokumenter (Tjora, 2020, s. 183). «Et viktig poeng med dokumentene er at «de gir oss informasjon nedtegnet på et spesielt tidspunkt og et spesielt sted, og ofte med tanke på spesifikke lesere» (Tjora, 2020, s. 183). Tjora sier videre at når man bruker dokumenter som kilde, må de settes inn i en kontekst; om når de er skrevet, hvor de er skrevet, hvem som skrev og for hvilke lesere og hvilket formål (Tjora, 2020, s. 183). Hensikten med dokumentanalysen var å se på hvordan Evenes kommunes har lagt til rette for Forsvarets satsing av ny kampflybase på Evenes flystasjon. Dokumentanalysen ble gjort i forkant av intervjuene for å kunne forberede en intervjuguide og se om kommunens arbeid ga støtte til noen av forventingene jeg hadde til Evenes kommunes innovative arbeid for å legge til rette for nye innbyggere. Sentrale dokumenter, og planer har jeg funnet på hjemmesiden til Evenes kommune og i lokalaviser. I tillegg har jeg gått inn på møtekalenderen til kommunestyret og formannskapet i Evenes kommune og funnet relevante politiske vedtak. Jeg opplevde hjemmesiden til Evenes kommune som brukervennlig og informativ.

3.8 Ethiske hensyn

I min jobb er jeg vant til å forholde meg til etiske problemstillinger. Min rolle i denne forskningen er ikke et unntak. Kontakten mellom forskeren og informanten må preges av tillit, konfidensialitet, respekt og gjensidighet (Tjora, 2020, s. 46). Den nasjonale forskningsetiske komite for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) formulerer det generelle kravet til etikk i samfunnsforskning slik: «Som hovedregel skal forskningsprosjekter som forutsetter aktiv deltakelse settes i gang bare etter deltakernes informerte og frie samtykke. Den samme regelen gjelder forskning som innebærer en viss risiko for belastning på deltakerne. Informanten har til enhver tid til å avbryte sin deltakelse, uten at dette får negative konsekvenser for dem» (NESH, 1999, gjengitt i Tjora, 2020, s. 47). Som kvalitativ forsker er en avhengig av at informanter slipper en inn i livet sitt, gir av sin tid og deler tanker gjennom intervjuer. En forsker blir gjest i et privat rom og det er viktig som forsker og opptre ryddig og huske på at de etiske kodene er strenge (Stake, 2000 gjengitt i Nilssen (2014, s.144). Deltakerne i undersøkelsen skal være godt informert om hensikten med undersøkelsen. De skal også være informert om

aktiviteter de blir involvert i og mulige belastninger, for eksempel ekstra arbeid (Nilssen, 2014, s.144). Før jeg kontaktet informantene søkte jeg til NSD (Norsk senter for forskningsdata) om godkjenning av forskningsprosjektet og gjennomføring av lydopptak. Jeg anså det som et viktig steg for at arbeidet ble gjennomført lovlig og etisk forsvarlig. Jeg klargjorde informasjonsskriv til informantene, intervjuguide og legge ved prosjektskisse. Formålet med søknaden til NSD var å få en vurdering av om personopplysningene i prosjektet var i samsvar med personvernopplysningen. I mitt tilfelle var det innenfor og prosjektet ble godkjent.

3.9 Gyldighet og pålitelighet

For å sikre god kvalitet av forskningsprosjektet, er gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet) helt sentrale kriterier. I den forbindelse ble det viktig å utforme presise spørsmål som fulgte en viss struktur i intervjuguiden. Dette sikret at ikke informanten tvilte på spørsmålene som ble stilt og dermed ga mer nøyaktige svar. Validitet referer til prosjektets gyldighet, og innebærer hvorvidt svarene som gis, faktisk er svar på spørsmålene som skal analyseres videre. Det blir viktig å være tydelig på hvordan forskningen praktiseres ut fra spørsmålene som stilles, og hvordan de utformes med utgangspunkt i teoretisk rammeverk (Tjora, 2020, s. 232-234).

I all forskning vil forskeren ha et engasjement i temaet det forskes på, og forskerens engasjement vil kunne betraktes som støy ved at det kan påvirke resultatene. I den fortolkende tradisjonen som kvalitativ forskning er basert på, er det forståelse for at fullstendig nøytralitet ikke eksisterer (Tjora, 2020, s. 235). «Det viktigste er ikke å gå ut i felten uten noen faglig eller hverdagslig forutforståelse, men være åpen om denne og være forberedt på å justere forståelsen underveis» (Repstad 1993, gjengitt i Tjora, 2020, s. 235). Det er av den grunn viktig å redegjøre for mitt personlige engasjement og rolle som innbygger, ansatt i Evenes kommune og som en del av den politiske ledelsen. Det kan være en fordel med god kunnskap om temaet det forskes på for å kunne stille presise spørsmål, men kan også være en ulempe med ved at man kan være forutinntatt, noe som Tjora (2020, s. 236) nevner kan være en fallgrube. Evenes kommune er som sagt min arbeidsplass, og mine mange roller som ansatt, innbygger og politiker bidrar til at jeg har en utvidet interesse for å gjennomføre denne studien. Utfordringen med å ha så mange roller, er at man sitter med en del «inside-information» som for eksempel kan påvirke tolkningen av informantenes budskap. Det blir viktig å tydeliggjøre at jeg i denne settingen er en forsker som forsøker å finne svar på en problemstilling. Dette gjør at det kan bli aktuelt å

kontrollere mot informantene at jeg har tolket budskapet deres riktig (at jeg ikke fortolker det i ei spesiell retning som følge av informasjonen jeg besitter fra før).

En annen fallgrube for oppgaven er at jeg kun intervjuer forsvarsansatte som har valgt å bosette seg i Evenes. Det kunne vært interessant med informasjon fra de som ikke har valgt å bosette seg i Evenes, men som beskrevet i oppgavens innledning vet man at boligmangel i kommunen er en vesentlig årsak på hvorfor mange forsvarsansatte ikke bor i Evenes i dag. Her kan jeg vise til Menon-analysen der det allerede foreligger dokumentasjon på at boligmangel er vesentlig for den reduserte befolkningsveksten i Evenes. Mitt fokus i denne oppgaven er å finne ut hvilke faktorer som gjør at folk velger å melde flytting til Evenes. Det vil etter mitt skjønn, skape et grunnlag for å svare på problemstillingen.

Resultatet av denne forskningen kan også være påvirket av at det er aller flest menn som er intervjuet. Årsaken til dette er at det fortsatt er flest menn som er ansatt i Forsvaret selv om kvinneandelen har økt betraktelig. I 2022 hadde Forsvaret rundt 17939 årsverk. Av disse var rundt 20% kvinner (Forsvaret, 2023).

Ekstern gyldighet eller dreier seg om hvorvidt mine funn kan generaliseres til andre enheter enn Evenes kommune. Kvalitative studier egner seg i mindre grad til slik generalisering, men funnene jeg gjorde ved dokumentanalyse og intervju av ansatte i Forsvaret, kan ha overføringsverdi til nærliggende kommuner. Eller kommuner som sliter med befolkningsnedgang (Johannesen et al., 2019, s. 231).

I dette kapittelet har jeg forsøkt å øke oppgavens gyldighet og pålitelighet. Måten jeg gjør det på er å begrunne valgene som tas underveis, både med hensyn til praktiske valg og valg av metode. Jeg beskriver gjennomføringen av datainnsamlingen og bearbeidelsen av dataen. Jeg forsøker å belyse prosessen fra begynnelse til slutt og håper at oppgavens funn vil møte de forventninger som er lagt til grunn, av oppgavens lesere og ikke minst informanter som deltok i undersøkelsen.

4 Sentrale funn og analyse

I problemstillingen spør jeg: «*Hvordan kan Evenes kommune ved bruk av innovasjon legge til rette for økt bosetting av forsvarsansatte?*». For å svare på denne problemstilling har jeg valgt å intervju seks forsvarsansatte som bor i Evenes. Her har det vært viktig å få fram hvilke faktorer som har vært avgjørende for at de ansatte jeg intervjuet valgte å bosette seg i Evenes. I tillegg har jeg valgt å gjøre en dokumentanalyse av strategiske dokumenter i Evenes kommunes arbeid med å tilrettelegge for Forsvarets satsing på kampflybase på Evenes. Dokumentanalysen er ment som et bakteppe for å forstå hvordan kommunen forholder seg til bosetting av forsvarsansatte.

Først presenterer jeg funnene fra Evenes kommunes strategiske og relevante dokumenter. Her ser jeg også på hvordan Evenes kommune har blitt framstilt i media. Bakgrunnen for denne dokumentanalysen har vært å skape et grunnlag for en intervjuguide, samt vurdere på hvilken måte Evenes har tilrettelagt for å være en god vertskommune for Forsvaret i deres satsing på Evenes. Deretter presenteres sentrale funn fra intervjuene med forsvarsansatte. Her kommer det blant annet fram hvilke forventninger forsvarsansatte har til kommunen og samfunnet de er en del av.

Samlet sett har intervjuene resultert i funn, sortert under fire kategorier som jeg her vil presentere som sentrale funn i analysen:

- Kriterier for at forsvarsansatte skal ønske å bosette seg i Evenes.
- Er boligtilbudet i Evenes tilpasset Forsvarets behov?
- Forsvarsansattes forventninger til Evenes kommune
- Hva skaper bolyst?

Jeg utfører som nevnt en casestudie der jeg intervjuer forsvarsansatte og legger til grunn deres opplevelser ved å vurdere og tolke informantenes ord, setninger og fortellinger. Utvalgte sitater presenteres i hvert underkapittel i analysen. Sitatene fra de forsvarsansatte er presentert slik informantene sa dem, men noen ganger har jeg endret på detaljer for å beholde informantens anonymitet. Budskapet kommer likevel frem slik informantene mente det. Jeg drøfter funnene mine opp mot det teoretiske rammeverket, med spesielt fokus på relevante teorier om innovasjon og hva Evenes kommune kan gjøre for å skape bolyst blant forsvarsansatte.

I dette kapittelet bruker jeg ordet forsvarsansatt om informantene. Dette for å få samsvar mellom funnene og konklusjonen i oppgaven.

4.1 Funn fra dokumentanalysen

Hensikten med dokumentanalysen var å se på hvordan Evenes kommune har lagt til rette for Forsvarets satsing av ny kampflybase på Evenes flystasjon. Dokumentanalysen ble gjort i forkant av intervjuene for å kunne forberede en intervjuguide og se om kommunens arbeid gav støtte til noen av forventingene jeg hadde til Evenes kommunes innovative arbeid for å legge til rette for nye innbyggere. Det har også vært interessant å se om kommunes strategier samsvarte med informasjonen fra forsvarsansatte.

Dokumentene som er gjennomgått er valgt ut med tanke på relevans sett opp mot problemstillingen. Både Jacobsen (2018) og Thagaard (2018) peker på viktigheten med å vurdere dokumentenes relevans. Jacobsen (2018, s. 188) sier at utvalget av dokumenter som kilde handler om, hvilke aktuelle kilder som er tilgjengelig for oss, men også at ikke alt tilgjengelig er relevant og dermed ikke skal benyttes. Thagaard (2018) utdyper dette med å si at man må vurdere nøye hvilke typer dokumenter som er spesielt relevante for å utdype problemstillingen. Strategiske dokumenter planer og politiske vedtak vurderte jeg som svært relevant for problemstillingen.

Ved gjennomgang av dokumentene har jeg valgt ut flere sentrale funn i Evenes kommunes arbeid med å tilrettelegge og planlegge for Forsvarets satsing på ny kampflybase på Evenes flystasjon. Det har gjennom en rekke år vært prøvd ut flere tiltak som skal stimulere til økt innbyggertall i Evenes kommune. Ett av tiltakene har vært «Evenespakken» som er et kommunalt tilbud for tilflyttere til kommunen, med formål om å stimulere til vekst i lokalsamfunnet. Evenespakken beskrives som et unikt pakketilbud for alle som flytter til kommunen og består av blant annet bedre vilkår gjennom den lokale banken, gratis kommunale avgifter i 2 år, gratis barnehage i 6 måneder og de forskjellige tidsrom med gratis medlemskap i lokale aviser og turlag (Wikan, 2020).

For å jobbe med befolkningsvekst har det blitt ansatt en kommuneselger som skal koordinere samarbeid med arbeids- og næringsliv, samt forsvaret. Kommuneselgeren skal også jobbe med kommunikasjon, nettsider, nettverksarbeid, strategi og bidra i arbeidet med bolyst (Nybakken, 2022). I tillegg har Evenes kommune etablert et «Tilflytterteam» der også kommuneselgeren er en del av teamet. Oppgaven til tilflytterteamet er å koordinere Evenes kommunes innsats for å

få nye innbyggere til kommunen og vel så viktig, ta godt imot de som flytter til kommunen (Evenes kommune, 2023c).

Å opprette en ny administrativ stilling kan av mange, spesielt kommunalt ansatte, oppleves som provoserende når man samtidig tar ned driftsmidlene på de kommunale enhetene og begrunner det med at man skal komme i «økonomisk balanse». En slik situasjon er et klassisk eksempel på en «grusom trigger» og oppstår når det offentlige står i et krysspress mellom stigende forventninger til tjenestetilbudet og knappe ressurser (Torfing, 2016, s. 39). Det er utfordrende å drive innovasjon i kommunal sektor som følge av dette krysspresset, men velger man å stå stille endres jo ingenting. Av den grunn kan det tenkes at det må innovasjon til for å løse dette krysspresset.

Et kjernesporsmål for kommunen blir da hvordan frigjøre ressurser og tilføre ny kompetanse for å kunne jobbe med innovasjon? Andersen et al., (2015, s. 125) beskriver hva som blir viktig når man må omprioritere ressurser for å kunne drive fram nødvendig innovasjon:

«Misnøyen kan i noen grad lindres med deltagelse og forståelse, innlemmelse og imøtekommenhet. Den kan aldri utryddes. Derimot kan det utnyttes. I motsetning til likegyldighet vil misnøyen alltid bunne i et minimum av engasjement og en form for begjærighet som kan bearbeides og styres i konstruktive retninger. I organisasjoner kalles slik påvirkning med god grunn ofte for ledelse». Her peker Andersen et al., (2015, s. 125) på at kommunikasjon og involvering er særs viktig for å kunne lykkes med å gjøre innovative grep under stramme rammer.

Evenes kommune har i løpet av 2022 tatt i bruk en ny hjemmeside med oppdatert informasjon. I tillegg gir kommunen ut bladet «Evenesnytt» én gang pr. måned. Dette kommer i papirutgave til alle postkasser i kommunen og det legges ut link til digital utgave på Evenes kommunes hjemmeside og Facebookside. Her har tilflytterteamet fast plass og legger ut relevant informasjon om bolyst. I siste utgave april 2023 er det også lyst ut navnekonkurranse på to boligområder, en på Bergviknes i Bogen og en på Liland (Laberg, 2023). Evenes kommune er i gang med reguleringsarbeidet for begge boligfeltene. Slike informasjonskanaler kan ses på som et ledd i en stedsutviklingsstrategi og er en måte å skape et image, samt vise det særegne og unike i Evenes kommune. Dette passer godt inn i bildet til Ringholm et al (2015, s. 270) som sier at det er en estetisk del i en bevisst stedsutviklingsstrategi, og det handler om at innbyggerne krever et servicetilbud i tillegg til kommunale tjenester. De ønsker kulturelle arrangementer, opplevelser, estetiske omgivelser osv. Når man da lager en lokalavis som viser nettopp slike

tilbud i kommunen så handler det om å vise identitet. Image og identitet skapes gjennom bevisste strategier (Ringholm et al, 2015, s. 258).

Det største tiltaket som er gjort i Evenes kommunes historie er investeringen i ny skole og flerbrukshall. Skolen og flerbrukshallen stod ferdig i 2022. For tiden er det 127 elever på skolen som er bygd for 250 elever. Denne investeringen har resultert i at Evenes kommune har en særdeles høy gjeldsgrad per innbygger, men er også et bevis på at kommunen satser stort på å ruste egne tjenester for befolkningsvekst (Evenes kommune, 2022).

Evenes kommune har gjennom flere plandokumenter og detaljreguleringer gjort flere tilrettelegginger for at kommunen de neste årene skal kunne øke i innbyggertall. Det er for tiden bygget eller er under bygging rundt 70 boenheter i kommunen. For å få realisert prosjekter tar Evenes kommune en stor del av den økonomiske risikoen for å få fullført prosjektene. Det kan virke som Evenes kommune har satt seg i førersetet for utvikling av boenheter.

På Liland eier en privat aktør et stort område nede ved havet, Flåtta. Området er ferdig regulert og klart for oppstart av boligbygging. Infrastruktur til eiendommen kommer til å bli omfattende, og kostnadene i forbindelse med dette er svært høy til å bæres av en privat aktør alene. Evenes kommune har kjøpt en eiendom som ligger i nærheten av Flåtta. Den nye eiendommen er det i kommunebladet EvenesNytt utlyst navnekonkurranse på (Laberg, 2023). Begge parter må investere stort i infrastruktur, men av dokumentene kommer det fram at Evenes kommune ser på en løsning der man deler på kostnadene. Dette for å legge til rette for at Flåtta kan realiseres (Evenes kommune, 2023b)

Evenes kommune tilbyr et boligprogram for «Leie til eie». Evenes kommune har kjøpt seks leiligheter på Liland, som skal leies ut til aktuelle boligsøkere. Leilighetene vil stå ferdig høsten 2023. Konseptet gjør det mulig å kjøpe boenhet uten egenkapital, fordi man først leier i 3-5 år, for så å kjøpe når den avtalte leieperioden er over. Verdistigningen blir da egenkapitalen inn i kjøpet, med tillegg av sparing i leieperioden. Målgruppen er unge fra 20 til 34 år (Evenes kommune, 2023d).

Et annet prosjekt er samarbeidet mellom Evenes kommune og Sparebankstiftelsen som innebærer at begge parter gir en garanti om kjøp av bolig dersom utbygger ikke får den solgt på det åpne markedet. En privat byggherre som er involvert i flere prosjekter, har under utvikling «Liland Panorama». Dette er ment å være en firemannsbolig plassert på Liland. Der går Evenes kommune inn som garantist, hvis leilighetene ikke skulle bli solgt (Ofoten Midt Troms boligbyggerlag, 2023).

Kommunen kan benytte tilvisningsavtale til å skaffe egne egnede utleieboliger i samarbeid med private utbyggere og Husbanken. Gjennom en slik langsiktig avtale, har kommunen rett til å henvise økonomisk vanskeligstilte på boligmarkedet, til 40% av boligene. Dette prosjektet er ment å vare i minst 20 år. Dette er en gunstig ordning for utbygger, da det kan søkes om lån fra Husbanken. Husbankens lån til utleieboliger med tilvisningsavtale kan dekke maksimalt 85% av markedsverdi, ha avdragsfrihet inntil 50 år og mulighet til å binde renta i 20 år. Når Evenes kommune sammen med Sparebankstiftelsen investerer 10 millioner hver, blir dette prosjektet for utbygger forholdsvis liten risiko og med rimelig finansiering (Sparebankstiftelsen 68 ° nord, 2022).

Her kan det vises til at det å samarbeide er med på å styrke implementeringsfasen ved at man skaper synergier, fordeler risiko, og skaper et felles eierskap som kan bidra til å redusere motstand rundt implementeringen (Sørensen & Torfing 2011).

I Evenes er det et hotell som har stått tomt i flere år. Planen var at en privat aktør skulle bygge om hotellet til et leilighetskompleks med 16 leiligheter. Prosjektet falt, men Evenes kommune tok grep og kjøpte opp både hotellet og prosjektet. Av dokumentene framkommer det at det vil bli en tilvisningsavtale, der Evenes kommune tar risiko for å realisere prosjektet, ved å kjøpe tomten og ta ansvaret for et betydelig oppryddingsarbeid (Evenes kommune, 2023a). I alle disse nevnte prosjektene har Evenes kommune en sentral rolle og et etablert samarbeid med aktørene. Som Roberts refererer til i Willumsen & Ødegård (2020, s. 45), så viser forskning at samarbeid mellom relevante parter er bedre egnet til å skape innovasjon, kontra hierarkiske og markedsbaserte beslutningsprosesser. Det kan komme av at et samarbeid mellom flere parter stimulerer til kreativitet ved at man drar nytte av hverandres ideer, erfaringer og ressurser, samt at man får perspektiver belyst fra flere sider når man kombinerer de ulike rollene i prosjektutviklinger.

Med tanke på mengde tiltak og kommunens satsing, kan det virke som om det er et godt samarbeid mellom administrasjonen og politikerne. Politikernes innovasjonskapasitet er på den måten en funksjon av administrasjonens evne til å tenke nytt og annerledes. Det er mye som tyder på at nøkkelen til å skape innovasjon i offentlig sektor er i administrasjonen (Sørensen & Torfing, 2011, s. 118). Det er politisk og administrativt engasjementet i Evenes for å utvikle gode tjenester i kommunen. Samt å legge til rette for boligutvikling, for å få flere innbyggere til kommunen. Dette er et eksempel på den «gode» triggeren i Evenes (Torfing, 2016).

Evenes kommunes ordfører har gjort seg godt synlig ved et PR-stunt der han lokker innbyggerne med pizzalotteri til de som meldte flytting før 1. juli 2022. Dette stuntet kom på

trykk i flere aviser og på landsdekkende radio. Det var en humoristisk sak, men med en påminnelse om alvoret bak det at Evenes kommune er avhengig av at folk må melde flytting til kommunen (Årdal, 2022). Kommunedirektøren har også vært synlig i media med å vise fram innovative løsninger som for eksempel det å opprette et kommunalt aksjeselskap for å øke aktiviteten i eiendomsmarkedet (Wikan, 2023). Dette er typisk utøvelse av entreprenørrollen som både ordfører og kommunedirektør har i det å selge kommunen utad. Dette står i samsvar med Holmen & Ringholms (2019, s. 70) beskrivelse av entreprenørrollen i kommunalt innovasjonsarbeid.

Evenes kommune har høyt fokus og prioriterer arbeidet med å få flere til å flytte til kommunen. Samtidig skal kommunen gi gode tjenester til innbyggerne. Eksemplene som er vist fram i dette kapitlet viser at Evenes kommune velger å prioritere arbeidet med befolkningsvekst og bygge boliger slik at forsvarsansatte kan bosette seg i kommunen. For å få dette til krever det god planlegging for innovasjon og forankring i hele organisasjonen. Evenes kommune har altså gjort merkbare tiltak og utviklet planer og strategier for å sikre vekst i kommunen. Jeg har derimot ikke funnet dokumenter som viser at kommunen har en konkret bosettings- og boligstrategi selv om mange av tiltakene er ment for å stimulere til befolkningsvekst.

4.2 Kriterier for at forsvarsansatte skal ønske å bosette seg i Evenes.

Et viktig poeng for å få til bosetting i Evenes kommune er å finne ut hva som skal til for at forsvarsansatte velger å bosette seg i Evenes. Alle informanter har til felles at de har kommet til Evenes kommune fordi de har jobb på flystasjonen. Det er altså Forsvaret som har ført dem til området. Forsvarsansatt 5 sier: «Det er jo jobben, vi er jo kommet hit fordi at flystasjonen ble bygd opp». En del av de som tidligere jobbet på Orion overvåkningsfly på Andenes flyttes over til MPA (Maritime patruljefly) på Evenes. De har vært rundt tre år i USA der de har utdannet seg til å kunne jobbe på MPA. Det er kun på Evenes at det er stasjonert overvåkningsfly, så det påvirker jo hvor i Norge de som opererer på MPA vil bosette seg. Å bosette seg i området er derfor helt naturlig, men hvorfor skal man bosette seg i Evenes kommune? Ingen av de intervjuede forsvarsansatte ønsker å pendle, men de opplyser om at det finnes forsvarsansatte som frivillig pendler fordi livssituasjonen tillater eller krever det. For eksempel at de nærmer seg pensjonsalder eller at de er helt unge uten barn. De aller fleste av de jeg intervjuet ytret sterkt at de ikke hadde lyst å pendle. Forsvarsansatt 2 og 3 forklarer det med at de bor i Evenes fordi det blir for slitsomt å pendle i lengden. Det blir spesielt slitsomt når det er familie å ta hensyn til. Dersom man likevel velger å pendle har man mulighet til å bo

inne på leiren, men en av de enslige forsvarsansatte har lengre erfaring fra forsvaret og det med å bo inne i leiren. Dette er ikke holdbart i lengden på grunn av strikte restriksjoner og det at man også trenger en pause fra jobben. Å bo utenfor leiren er altså å foretrekke. Flystasjonen ligger i Evenes mellom byene Harstad og Narvik, med Narvik og Tjeldsund som nabokommuner. Det er ca. 40 minutter til hver av byene. Det vil si at det er flere alternative steder å etablere seg innen rimelig avstand til og fra Flystasjonen. Forsvarsansatt 5 forteller at det var egentlig tilfeldig at de havnet i Evenes. *«Ja, det er også litt tilfeldig ut ifra hvor vi har fått bolig. Så det handler jo litt om hvor Forsvaret har boliger da»*. Forsvarsansatte leier hos Forsvaret, som har leid bolig hos private. Dette er en gunstig avtale for ansatte i Forsvaret.

Et annet spørsmål omhandlet om hvor lenge man ser for seg å bo i Evenes? Til min overraskelse sa samtlige at de så for seg å bo lenge i området. En av forklaringen er at de som jobbe på P8 overvåkningsflyet kan kun jobbe på Evenes flystasjon da det er kun på Evenes at P8 er lokalisert. Jeg oppfattet i intervjuet at jobben er veldig viktig og avgjørende for at de etablere seg i området. *«Hvis vi finner bolig her i Evenes, så er jo ungene begynt å slå rot, så de vil gjerne fortsette her da»* forteller forsvarsansatt 2. *«Vi er også veldig klare for det, så lenge vi finner rette plassen å bo»*, sier forsvarsansatt 5. Også de resterende forsvarsansatte bekrefter at de vil bo i Evenes hvis forholdene ligger til rette for det.

Under intervjuene kom det opp at alle de intervjuende forsvarsansatte opplevde at det var noe vanskelig å finne informasjon om Evenes kommune. Dette gjaldt både før flyttingen og etter at man har kommet til Evenes. Jeg valgte etter første intervjuet å legge til et spørsmål om informasjon i intervjuguiden. Noen av informantene kom fra helt andre deler av landet og valgte å bosette seg i Evenes kommune fremfor andre tilgjengelige plasser. Forsvarsansatt 2 fortalt at når de hadde bestemt seg for å flytte til Evenes, var de allikevel litt usikre: *«Vi var jo litt usikre egentlig fordi vi hadde ikke fått så mye informasjon i forkant om Evenes og om tilbud»*.

Det forklares også at det er lite informasjon å finne om Evenes også på flystasjonen. Det foreslås å henge opp en skjerm med informasjon i messen på flystasjonen. Det etterspørres fra forsvarsansatte om det finnes, eller kan opprettes, et kontaktpunkt mellom kommunen og flystasjonen.

Forsvarsansatt 6 viser til en ordning de har på Ørlandet som kalles Blåinfo der man får en god dialog med velferden. Alt fra info om spisetider, viktige telefonnumre, åpningstider, meny og diverse annet. Samme forsvarsansatt forteller videre om en annen ordning på Ørlandet, en nyansattdag som er et samarbeid mellom Luftving og kommunen. Det innebærer en omvisning

på stasjonen, besøk av ordfører, sosiale happenings, middag og informasjonsutveksling. En slik ordning er selvsagt avhengig av god koordinering, men kanskje det er verdt innsatsen dersom det resulterer at man får bosatt nye innbyggere fordi de føler seg tatt godt imot og har fått god nok informasjon til å ta en veloverveid avgjørelse om hvor de skal bo?

Under intervjuene snakket vi om interessen for ulike tiltak som Evenes kommune har gjort for å gjøre det interessant å velge Evenes framfor andre steder. Ett av tiltakene er «Leie til eie»-prosjektet der det i Evenes for tiden bygges seks leiligheter på Liland som Evenes kommune tilbys til aktuelle unge boligsøkende som mangler egenkapital. Konseptet gjør det mulig å kjøpe boenheten uten egenkapital, på grunn av at en leie i 3-5 år, for så å kjøpe når avtalt leieperiode er over. Målgruppen er fra 20 til 34 år. En av de Forsvarsansatte sier at det har vært lite informasjon om denne ordningen, men at Forsvaret har mange unge ansatte, både enslige og par uten barn, som denne ordningen kunne vært aktuell for. Dette er kanskje ei målgruppe som kommunen tilflyttertteam burde jobbe ekstra ut mot?

Det snakkes videre om tilgang på boliger og at det for tiden bygges rundt 80 boenheter i Evenes kommune der 50 av dem er for utleie og rundt 30 boenheter er tilgjengelig både for salg og utleie. Flere av informantene sier de har vært inne på tanken å bygge bolig. En av de forsvarsansatt forteller at de har vært og sett på tomter i én del av kommunen, men kjente ikke til at kommunen har byggeklare tomter over hele kommunen. De hadde heller ikke funnet informasjon på kommunens hjemmeside.

En annen forsvarsansatt sier på eget initiativ at det er blitt trendy å flytte ut i distriktene og ha sin egen plass, og at en kjent influencer som er psykolog fortalte åpent at hun hadde lyst å flytte til en liten plass, men på grunn av manglende informasjon om plassen og samfunnet så ble det avlyst. Dette påvirker selvsagt folk i samme situasjon.

To viktige funn i det som omhandler kriterier for å lokke forsvarsansatte til å bosette seg i Evenes kommune er altså Forsvarets tilgang til boliger i Evenes kommune som kan tilbys sine ansatte og tilpasset informasjon om Evenes kommune slik at de ansatte kan velge blant flere alternativer av for eksempel boenheter og tomter. Informasjonen bør komme både i forkant av flytting og etter at forsvarsansatte har startet i arbeidet på flystasjonen.

4.3 Er boligtilbudet i Evenes tilpasset Forsvarets behov?

Tre av de intervjuede forsvarsansatte har kjøpt seg hus i Evenes kommune. De andre tre leier. Samtlige understreker at det har vært vanskelig å få tak i bolig. Felles for dem alle er at de oppfatter at de har vært heldige ved å være på riktig sted til riktig tid. Med andre ord at å få bolig i Evenes beror på flaks.

Forsvarsansatt 1 sier at han eier en vertikalt delt tomannsbolig som er et oppussingsobjekt. Han forteller videre at han kunne tenke seg en enebolig, men at det er lite/ingen tilbud om nybygde hus i Evenes kommune. Prisene på eneboliger for salg på det åpne markedet i Evenes har økt kraftig i pris. Det bekreftes også av en annen enslig forsvarsansatt som for tiden leier bolig. Det er hus med hage han egentlig ønsker. En annen forsvarsansatt sier at de fikk tilbud om tomt, men at det ble for dyrt å bygge. De ser derfor etter en ferdig enebolig å flytte inn i.

Boligene som oppføres i Evenes kommune i dag, er kun leiligheter eller småhus. Slike boliger passer ikke for familier med ett eller flere barn. Samtlige barnefamilier kommenterte at de ønsker seg større eneboliger med tomt eller hage og sjøutsikt. Det presiseres at det må være store nok eneboliger med mange soverom slik at også større familier kan få plass. Forsvarsansatt 6 satte ord på akkurat dette og poengterer det som jeg mener er et helt sentralt funn i denne undersøkelsen; at én ting er at man må ha boliger til de forsvarsansatte, men man må også ha den boligformen de trenger. Familiefolk trenger eneboliger. Leiligheter passer altså kun for en del av de forsvarsansatte.

Det kommer også fram i undersøkelsen at det ikke bare er type bolig som er viktig, men også plasseringen av dem. Det fortelles at enkelte boligområder i Evenes kommune har så flott utsikt at det ville vært milliontomter i andre kommuner. Selv om det etterlyses informasjon om tilgjengelige tomter i kommunen så har likevel ryktene gått at det finnes områder i Evenes med fantastisk utsikt. En annen forsvarsansatt var heldig og fikk kjøpt et småbruk: «Vi kjøpte først tomt på Evenskjer i Tjeldsund kommune, men så fant kona mi dette småbruket i Evenes. Så vi kjøpte småbruket og fikk heldigvis solgt tomten på Evenskjer. Vi har stor frihet og utsikt ned til sjøen og alt det der. Alt er liksom fint».

Undersøkelsen viser at det er gjennomgående vanskelig å finne bolig i Evenes kommune. En intervjuet forsvarsansatt som opprinnelig kommer fra Evenes tar opp det at man må få frigjort eneboliger. Han peker derimot på at boligpriser er en utfordring i Evenes i dag. Folk på bygda som ønsker å bytte eneboligen ut med leilighet (som oftest eldre personer), ønsker å eie leilighet, men at dagens boligpriser er til hinder. En ønsker ikke ta opp lån på eldre dager. Da

velger man heller å beholde eneboligen man allerede eier og bor i. Dette bekreftes også i en NIBR-rapport av Ruud et al (2013, s.10), som forteller at dagens eldre bor romlig i småhus med god boligstandard, og dersom morgendagens eldre (og andre grupper) vil bo i de samme boligformer som de gjør i dag, så må 4 av 10 nye boliger som oppføres i perioden 2013-2040 være småhus med 5 rom eller større. Dette står i sterk kontrast til boligutviklingen i Evenes kommune der boligbyggingen nesten utelukkende består av oppføring av leiligheter for utleie.

Disse boligprosjektene realiseres i stor grad som følge av samarbeidsdrevne prosjekter mellom private aktører og kommunen. Fordelen med slike prosjekter er jo at det faktisk blir realisert flere boenheter, men Isaksen (2020, s. 286), viser til i sin studie om implementering av innovasjonssamarbeid mellom en offentlig og en privat aktør, at en fallgrube i slike prosjekter kan være ulike forventninger og nyttevurdering mellom aktørene, og at partene derav kan ha mangel på felles forståelse for prosjektet. Private aktører vil selvsagt ha mest interesse av prosjekter med lavest mulig risiko og velger derfor prosjektene med mest lønnsomhet for dem, mens realiteten er at boligbehovet dreier seg mest mot eneboliger, noe som er mer kostbare og prosjekter med høyere risiko.

Et stramt boligmarked fører til at boligprisene stiger til et kunstig høyt nivå. Det er altså et presserende behov for flere boliger i Evenes og dermed tvinges Evenes kommune til å faktisk ta i bruk innovative løsninger for å få fart i boligbyggingen i Evenes.

Funnene her viser at en vesentlig faktor for å få forsvarsansatte til å bosette seg i Evenes kommune er at det er tilgjengelige nok boliger og riktige boliger slik at folk i alle livsfaser kan finne en attraktiv bolig. Flere informanter har pekt på at de ønsker eneboliger. Et slikt funn indikerer at det ikke er nok å kun tilby tomter, men også ha et utvalg av ferdige eneboliger, i tillegg til andre boligtyper.

Selv om ansatte i Forsvaret skulle ha lyst til å flytte til Evenes kommune, må det være ledig boliger på markedet. Heldigvis har Evenes et annet godt rykte av betydning: *«Vi er veldig heldig som har den nye skolen på Liland som har veldig godt rykte på seg. Men det må jo være boligtilbud.»*

4.4 Forsvarsansattes forventninger til Evenes kommune

Det er forventet at 500 ansatte er i operativ drift på Evenes flystasjon innen utgangen av 2025. Mange av disse har familie med ett eller flere barn.

Tre av informantene fortalte at partneren også hadde fått seg jobb, både på basen og utenfor basen i området rundt flystasjonen. Dette var også en viktig grunn for at de etablerte seg i Evenes. De andre tre informantene er enslige. Jobb til partneren, enten i kommunen eller utenfor, er også viktig, sier en av de forsvarsansatte som også forteller at mange har etablert seg i nabokommunen fordi det er midt mellom flystasjonen og nærmeste by. En annen forsvarsansatt kommer også innpå dette temaet og formidler at i tillegg jobb nummer to, må også barna ha et godt tilbud å vokse opp i. Flere informanter nevner at Evenes er en fantastisk friluftskommune med mange turløyper, fjell å gå i, skiløyper, jakt- og fiskemuligheter.

Et viktig poeng her er at det må finnes jobb til partner som eventuelt ikke jobber på flystasjonen. Evenes kommune kan derfor tape kampen om å bosette familier dersom partner ikke kan finne jobb i nærheten av flystasjonen.

Et annet poeng som kan påvirke hvor forsvarsansatte velger å bosette seg er at kommunens egne offentlige tjenester har kapasitet og kvalitet. Et godt omdømme har derfor stor betydning for valg av bosted. «Vi er veldig heldige som har den nye skolen som har veldig godt rykte på seg». Sitatet er fra en av de forsvarsansatte som har familie i skolealder. Flere av de intervjuede forsvarsansatte forteller om den Evenes skoles gode omdømme, og det har vært en av årsakene til at de valgte Evenes foran andre plasser til tross for at de ikke hadde så mye informasjon ellers om Evenes kommune. Også andre forsvarsansatte er opptatt av kommunens tjenestetilbud: «Man forventer jo at kommunen har et godt tjenestetilbud. At man har god skole med gode lærere og et godt barnehagetilbud med gode barnehagelærere. Ja, og så det er eldreomsorgen. En gang i tiden skal man jo ha en eldrebolig eller havner på sykehjemmet. Men det er heldigvis langt fram i tiden.». En annen ung småbarnsfar var også opptatt av at Evenes kommune styrker barnehagetilbudet fordi han har erfart at nåværende barnehage er gammel og slitt.

Dette viser at de forsvarsansatte som bor i Evenes kommune ser framover i tid og har klare forventninger til at kommunen leverer gode tjenester med kvalitet. Dette kan faktisk være en avgjørende faktor for om forsvarsansatte velger å bosette seg i Evenes kommune kontra i nærliggende kommuner dersom tilbudet ellers er likt.

4.5 Hva skaper bolyst?

Fram til nå har funnene vist at visse faktorer bør være på plass for å tiltrekke seg nye innbyggere: tilgang på informasjon, nok boliger og boliger av riktig type, at det må finnes jobb til partner som ikke jobber på flybasen og at bokommunen må levere gode tjenester med kvalitet. Selv om disse faktorene skulle bli oppfylt så konkurrerer Evenes kommune likevel mot nærliggende kommuner med å lokke til seg nye innbyggere. Hva mer kan få innbyggere til å slå rot?

Samtlige informanter har nevnt fritidsaktiviteter som en kjernefaktor. Som en av de forsvarsansatte sier: «Jeg mener jo det er viktig med fritidsaktiviteter, tilbud til familier og aktiviteter de kan være med på, og fritidsaktiviteter til ungdom og eldre». De forsvarsansatte som har familie, er naturligvis opptatt av at også barna skal trives. Det etterlyses fritidsaktiviteter spesielt for ungdom. En forsvarsansatt forteller at det er aktiviteter i flerbrukshallen, både for unge og eldre, men utvalget begrenser seg til noen få aktiviteter. Det etterlyses flere valgmuligheter.

Alle de intervjuede forsvarsansatte har etterlyst en eller annen form for informasjon fra Evenes kommune. Dette gjelder også om tilbudene som finnes her. En forsvarsansatt kunne forteller at de får bladet Evenesnytt i postkassen, og overraskelsen var stor når man kunne lese at det egentlig skjer mye i lille Evenes. En annen kommenterer også at den nye infoavisen «KA SKJER EVENES» er observert på flystasjonen og at denne virket veldig bra. Det viser at tilgang på informasjon har noe å si for de som er ny i Evenes.

Forsvarsansatt 2 forteller også hva som er viktig utenom primærtjenestene: «Primært er skoletilbudet viktigst, men tilgang på fasiliteter som handling og butikker er vi vante med fra tidligere boplasser. Det savner vi her». Flere forsvarsansatte sier at de reiser til nabokommuner for å handle, men at de ville brukt butikker nærmere flystasjonen om det var et tilbud.

En annen forteller også at som nyinnflyttet fra en større plass så kan Evenessamfunnet føles lite. Det fortelles at mange av de unge som jobber på flystasjonen lengter etter at det skal «skje noe» i Evenes. Det etterspørres pubmuligheter, sosialt samvær, større treningssenter og andre tjenester som man oftere finner i et «sentrum» på større plasser. Derfor trekker mange unge mot byen Harstad. Et viktig funn er altså nærhet til tjenester. At man finner tjenester i Evenes på lik linje som på en større plass.

En av de forsvarsansatte som opprinnelig er fra Evenes, har bodd borte i forbindelse med utdanning. Han har gledet seg til å komme hjem: «og alle de andre tingene rundt det som skjer,

det som skaper liv i bygda - det er det man gleder seg å komme hjem til. Å kunne bidra, men også være med på det. Altså en av fordelene med å være en del av et lite samfunn der alle kjenner alle". Denne forsvarsansatte forteller her noe som er unikt for små samfunn: at det kan finnes samhold, tilhørighet og at det er godt å være en del av noe større. Et slikt samfunn er vanskeligere å finne i byer og her vil selvsagt mindre plasser som Evenes kommune ha et fortrinn. Så da står man igjen med et viktig aspekt: at det tillegges stor betydning å skape et samfunn som folk trives i. Et godt omdømme skapes når folk trives. En forsvarsansatt sier at de som velger å flytte til Evenes trenger å bli tatt godt imot og at de blir inkludert i samfunnet. Dette gir et godt førsteinntrykk som igjen gir et godt omdømme. Mennesker er flokkdyr selv om vi er opptatte av å føle individuell autonomi. Derfor trekker man dit hvor andre går. Å få folk til å føle seg hjemme synes derfor å være vesentlig for å få dem til å slå rot.

Nærhet og tilgang til aktiviteter og tjenester, samt et inkluderende samfunn kan derfor være avgjørende for om Evenes kommune klarer å tiltrekke seg nye innbyggere.

5 Konklusjon og avslutning

Oppgavens hovedfokus har vært å se på hvordan Evenes kommune kan ved hjelp av innovasjon legge til rette for å økt bosetting av forsvarsansatte. I denne kvalitative studien er mine informanter ansatte i forsvaret og som har valgt å bosette seg i Evenes. Studien kan derfor regnes som et casestudie. Hensikten med oppgaven har vært å se på hvilke faktorer som ligger til grunn for at de forsvarsansatte valgte å bosette seg i Evenes. Målet med oppgaven har ikke vært å finne ut om Evenes kommune har lyktes å være en god vertskommune for forsvaret, men heller at Evenes kommune kan bruke denne oppgaven som inspirasjon i sitt arbeid med å legge til rette for den sårt trengte befolkningsveksten.

I dette avsluttende kapittelet av masteroppgaven vil jeg med bakgrunn i mine funn fra analysen gi mulige konklusjoner på studiens problemstilling. Avslutningsvis vil jeg trekke fram noen av studiens funn som jeg vil diskutere videre som praktiske implikasjoner.

5.1 Konklusjon

Funnene fra dokumentanalysen viser at Evenes kommune til nå allerede har gjort en rekke innovative tiltak for å legge til rette for Forsvarets satsing på ny kampflybase på Evenes flystasjon. Her kan det i korte trekk nevnes «Evenespakken» som er en rekrutteringspakke/velkomstpakke for å stimulere til økt befolkningsvekst, oppretting en ny stilling som kommuneselger som sammen med et eget tilflytterteam skal koordinere kommunens innsats for å få nye innbyggere til kommunen, samt ta imot de som flytter til Evenes kommune. Kommunen har også laget en ny hjemmeside med ny og relevant informasjon og Evenes kommune har satset stort ved å bygge en ny kostbar skole med dobling av kapasiteten. Det er også funnet flere boligprosjekter som er et samarbeid mellom private aktører og kommunen som offentlig instans. Måten kommunen har lagt til rette på er å omregulere arealer i sentrale deler av kommunen, samt at Evenes kommune har vært med på å ta en del av den økonomiske risikoen der private aktører har valgt å satse på boligbygging. Evenes kommune har også vedtatt et leie til eie-prosjekt der kommunen legger til rette for at unge skal få mulighet til å komme seg inn på boligmarkedet. Dette repertoaret av tiltak mener jeg må kunne tolkes som at Evenes kommune har en kreativ ledelse, både administrativt og politisk, og de er velvillige til å prøve innovative løsninger for å skape befolkningsvekst.

Funnene fra intervjuene blant forsvarsansatte viser at det har vært gjennomgående vanskelig å få tak i bolig i Evenes kommune. Det er en felles oppfatning at å få bolig Evenes beror på flaks,

de har vært på riktig sted til riktig tid. Forsvaret har leieavtaler med private og derfor har det også vært tilfeldig hvor Forsvaret har hatt tilgjengelige boliger.

Forsvarsansatte etterlyser informasjon om Evenes kommune. Informasjonen som ønskes må være av både generell og spesifikk karakter, for eksempel om hvilke tilbud og aktiviteter som finnes i Evenes kommune. Informasjonen må komme både før tilflytting og etter oppstart i jobb på flystasjonen.

Forsvaret har ansatte i alle livsfaser og boligtilbudet må tilpasses dette. Boligene som oppføres i Evenes i dag (leiligheter til leie og småhus) passer ikke for alle. Ønsket om enebolig med flere soverom var markant i denne undersøkelsen. Barnefamilier trenger boliger med flere soverom. Alle de intervjuede forsvarsansatte ytret at de ønsket å bo i nærhet til jobben og på en plass de kan slå rot hvis omstendighetene tillater det. Et viktig funn er altså at permanent bosetting betinger at det finnes nok boliger og riktige boliger tilpasset folk i alle livsfaser. Dette innebærer at kommunen også må kunne tilby et utvalg av innflytningsklare hus i tillegg til byggeklare tomter på ulike steder i kommunen.

Det er vesentlig at det finnes jobber i nærområdet til forsvarsansatte med partnere som ikke har jobb på flystasjonen. Dette funnet kan tilsi at Evenes kommune kan ha igjen for å bygge opp og satse på sine kompetansearbeidsplasser, men også legge til rette for utvikling og etableringer i næringslivet i Evenes kommune. Forsvarsansatte er også opptatte av at det finnes gode tilbud til barna. Dette gjelder både offentlige tjenester, men også at barna har fritidsaktiviteter å gå til.

Det kan se ut som at det er trendy å ville bo landlig til, men det er likevel ønskelig med tilgang og nærhet til tjenester som for eksempel butikker, treningssenter, pub, kino, restauranter med mer. Et av de siste vesentlige poenget i denne undersøkelsen er at det å oppleve å bli tatt godt imot og kjenne på et inkluderende samfunn, skaper et godt inntrykk og dermed gir et godt omdømme. Det er lettere å slå seg ned på en plass man trives.

Med funnene oppsummert så koker det ned til de helt grunnleggende ting; folk trenger bolig, arbeid, et godt oppvekstmiljø, godt sosialt miljø, møteplasser og det at kommunens egne innbyggere stiller seg positive til og inkluderende til både de nye innbyggerne og samfunnsutviklingen som skjer. En del av svaret på problemstillingen vil i så måte være likt i det å få forsvarsansatte til å slå rot, som det vil være å få nye innbyggere på generell basis.

5.2 Praktiske implikasjoner

I denne studien har jeg fokusert på hvordan Evenes kommune ved hjelp av innovasjon kan legge til rette for bosetting av forsvarsansatte. En av innfallsvinklene har også vært å spørre om hvordan Evenes kan være en god vertskommune for Forsvaret i deres satsing på kampflybasen på Evenes. I oppgaven konkluderes det med at forsvarsansattes ønsker og behov er likt det man ellers på generelt grunnlag ser på som vesentlige forutsetninger for bosetting. Dette forsterker oppfatningen om at kommunen står i et krysspress mellom det å balansere arbeidet med samfunnsutvikling samtidig som man skal opprette og forbedre et godt tjenestetilbud. Samtidig som man skal imøtekomme Forsvarets behov med innovative løsninger (som er et vesentlig poeng i problemstillingen) så kreves det også at man bygger opp og forsterker tilbud i egen kommune (både offentlig tjenester og lokale aktiviteter i regi av frivillighet, lag og foreninger). Rettere sagt det som definerer og kjennetegner et lokalsamfunn. I dokumentanalysen ser man at Evenes kommune har gjort solide og innovative tiltak for å stimulere til befolkningsvekst, men det ble ikke funnet at kommunen har en konkret boligstrategi. Evenes kommune utfordres jo også, som så mange andre små kommuner, av fraflytting, en aldrende befolkning og mangel på tilflytning. Dette er en reell utfordring som kommer i tillegg til at de skal møte Forsvarets behov når de skal etablere en flybase med alt som det fører med seg. Det er to store utfordringer, men løsningen på begge er stort sett lik, noe jo denne undersøkelsen bekrefter. Det er de samme faktorer som mest sannsynlig får forsvarsansatte til å bosette seg som andre tilflyttere. Dette kan bety at Evenes kommune kan ha noe å tjene på å utarbeide en konkret boligstrategi der man har tatt standpunkt til hvem man vil skal komme og bosette seg i kommunen. Boligstrategien vil i stor grad være styrende for hvilke tiltak som er nødvendige for å stimulere til befolkningsvekst. For eksempel så kommer det fram i en masteroppgave om bolyst og bokraft i Snåsa, at tilvekst av arbeidsplasser har en klart positiv effekt på befolkningstilveksten på et sted, og at denne sammenhengen er sterkest på kommunenivå og blant barnefamilier (Skagen, 2012). Denne effekten går man glipp av dersom det kun oppføres leiligheter og små boliger som først og fremst pendlere, enslige, par uten barn eller eldre personer ville foretrekke å bo i. En konkret boligstrategi der man for eksempel tar utgangspunkt i at man trenger å bosette barnefamilier, som jo vil medføre rask økning i innbyggertall, økt bruk av offentlige tjenester, opprettholde skoler og barnehager, at frivillige organisasjoner får flere medlemmer med mer, vil i større grad oppfylle flere av de grunnleggende faktorer for å stimulere til bosetting i kommuner som lider av fraflytting og forgubbing. Så om man faktisk tør å velge ut konkrete målgrupper som man vil satse på (i første omgang?) så vil de relevante tiltakene tvinge seg frem i riktig rekkefølge.

5.3 Avslutning

Å arbeide med befolkningsvekst er relevant ettersom det er en trend i befolkningsnedgang i små kommuner, og spesielt i Nord-Norge (Leknes, 2020). Evenes kommune er ingen unntak, men blir heller utfordret dobbelt ved at de i tillegg skal være vertskommune for en stor organisasjons etablering. Denne etableringen har store ringvirkninger både for kommunen og næringslivet.

Jeg spurte i problemstillingen om hvordan Evenes kommune kan, ved hjelp av innovasjon, legge til rette for bosetting av forsvarsansatte. Det er allerede gjort merkbare og solide innovative tiltak for å stimulere til befolkningsvekst, og man ser at dette har hatt effekt. Den største gevinsten har vært å få til avtaler med private aktører som har gått i gang med konkret boligbygging. Dette kan man vanskeligere få til uten at man har gode entreprenører i innovasjonsprosessen som har høyt fokus på å få til samarbeidsdrevne innovative tiltak. Samarbeidsdreven innovasjon ser ut til å være helt avgjørende for om en liten kommune som Evenes skal klare å få til å være en god vertskommune for Forsvaret. Det ser også ut som at det har betydning å finne de rette private aktører å samarbeide med. Gode samarbeidsavtaler kan resultere i flere prosjekter, noe som Evenes kommune vil tjene på. Alt i alt har alle alt å vinne på å få til samarbeidsdrevne prosjekter. Prosjektene gjelder i stor grad for boligbygging, som jo er essensielt for at folk kan melde overflytting til Evenes, men man ser også at dette kan være løsningen for å få til etableringer og utvikling i næringslivet i kommunen. Kommunen må være på tilbudssiden på alle arenaer for at utvikling skal kunne skje.

Funnene i denne masteroppgaven samstemmer i stor grad med Menon-analysen (2022) som blant annet pekte på at boligmangel kunne bli en utfordring. Denne utfordringen viste seg å stemme og er per i dag høyst reell. Det som kommer fram i denne undersøkelsen, og som går utover resultatene fra Menon-analysen, er hvor stor betydning lokalsamfunnet har for å få til å bosette folk. En undersøkelse som er gjort i forbindelse med bosetting av innvandrere forklarer at kommuner som lykkes med å beholde folk, har politiske og administrative ledere som tar en aktiv rolle og sørger for at inkludering gjennomsyrrer hele kommuneorganisasjonen (Solbakken & Handeland, 2019). Dette mener jeg gjelder likegodt for alle typer bosetting i en kommune og bør være en rettesnor for alle kommuner som sliter med nedgang i befolkningstallet. Det henvises også til samarbeid med nabokommuner, næringsliv og sivilsamfunn og bruker alle muligheter til å skape en god samfunnsutvikling. Tilgang på boliger, noe vi vet er en utfordring i Evenes, kan være et ankepunkt for om folk velger å bosette seg i kommunen.

Jeg har jo som nevnt tidligere i oppgaven flere roller i Evenes kommune. Jeg er tilknyttet Evenes kommune gjennom mitt ansettelsesforhold og jeg har per nå en sentral politisk rolle i

kommunen og dette gjør jo at jeg har relativt god kjennskap til hvilke utfordringer Evenes kommune har. Den største overraskelsen for min egen del er likevel oppdagelsen av hvor stor betydningen lokalsamfunnet har for å skape befolkningsvekst i en kommune. Dette betyr at å skape gode verdier og holdninger blant de som allerede er kommunens innbyggere, er en innfallsvinkel som også fortjener et stort fokus. Det handler egentlig om å skape en kommune med bokraft. Bokraft fordi man satser på alle sentrale arenaer i samfunnet; boliger, næringsliv, lokalsamfunn med mer. Alt trenger oppmerksomhet.

I arbeidet med denne oppgaven har jeg funnet lite forskning rundt det å skape bolyst og kommuners bokraft. Det hadde vært interessant å lese ytterligere forskning rundt på dette, spesielt i lys av at så mange små kommuner utfordres av nedgang i folketallet, forgubbing og lite tilflytning. I så måte kan funnene i denne oppgaven være av relevans for også andre kommuner som har samme utfordringer som Evenes kommune.

Inspirert av uttrykket «it takes a village to raise a child» trekker jeg en parallell til linken mellom folk og samfunn. Samfunn skapes av folk. Folket trenger samfunnet, men samfunnet trenger også folk.

Referanseliste

- Andersen, O.J., Nesbakk, L.G., & Bondas, T. (2015). *Innovasjoner i offentlig tjenesteyting. Vågal reise med behov for allierte*. Fagbokforlaget.
- Andersen, S. (2021). *Casestudier: Forskningsstrategi, generalisering og forklaring* (2.utg.). Fagbokforlaget.
- Blaikie, N. (2010). *Designing social research: the logic of anticipation* (2. utg.). Cambridge: Polity Press.
- Bråtå, H.O. (2020). Kommuner med befolkningsnedgang. (Skriftserien 17) Høgskolen innlandet. <https://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2020/12/Rapport-17-2020-OF-HINN-27.11.2020.pdf>
- Evenes kommune. (2022. 12. 01). *Evenes skole*.
<https://www.evenes.kommune.no/tjenester/barnehage-og-skole/skole/evenes-skole/>
- Evenes kommune. (2023a, 31. mars). *Erverv av Strandveien 82-gnr. 23, bnr. 96*.
<https://innsyn.evenes.kommune.no/wfdocument.aspx?journalpostid=2023001319&dokid=38399&versjon=2&variant=A&>
- Evenes kommune. (2023b). *Planvarsel Birkelund og Flåtta – område Rudolfsletta*.
<https://www.evenes.kommune.no/f/p1/if801d54b-ca6c-4a11-8f06-9b7f8e8edf36/planvarsel-omregulering-rudolfsletta-birkelund-og-flatta.pdf>
- Evenes kommune (2023c, 31. mars). *Tilflytterteamet*.
<https://www.evenes.kommune.no/tjenester/naring-og-landbruk/naring/flytte-til-evenes/tilflytterteamet/>
- Evenes kommune. (2023d, 31. mars). *Utvelgelse «Leie til eie» - leiligheter i Evenes kommune*. <https://www.evenes.kommune.no/tjenester/naring-og-landbruk/naring/flytte-til-evenes/boliger/leie-til-eie-leiligheter/>
- Forsvaret (2023, 01. mai). *Forsvarets årsrapport 2022*.
<https://www.forsvaret.no/aktuelt-og-presse/publikasjoner/forsvarets-arsrapport/faar2022>

Forsvaret. (u.å). *Luftforsvarets viktigste base i nord*. Hentet 14. mai. 2023 fra <https://www.forsvaret.no/om-forsvaret/organisasjon/luftforsvaret/nye-evenes-flystasjon?q=ansatte%20evenes>

Forsvarsbygg. (2017, 05. april). *Om prosjektet*. <https://www.forsvarsbygg.no/no/vi-bygger-og-drifter/byggeprosjekter/kampflybase/om-prosjektet/>

Holmen, A.K.T. & Ringholm, T. (2019). *Innovasjon møter kommune*. Cappelen Damm Akademisk.

Isaksen, K. (2020). Det knirker mye mer enn jeg trodde. *Norsk sosiologisk tidsskrift, Norwegian Journal of Sociology*, 4, (5), 286.

Jacobsen, D. (2018). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* (3. utg.). Cappelen Damm as.

Johannessen, A., Tufte, P.A., Christoffersen, L. (2019). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag

Kommunesektorens organisasjon. (u.å). *Guide til god ledelse*. Hentet 05. mai 2021 fra https://www.ks.no/contentassets/e4db465f05944806a5544d7fd6fc6025/ks_guide-til-god-ledelse_low-res-nettversjon_f41.pdf

Laberg, U (2023) *Evenesnytt nr 4*. https://www.evenes.kommune.no/_f/p1/ie9aeef-2cfc-47af-b090-96f17a4ec56e/evenesnytt-nr-4-2023brukes.pdf

Langørgen, A. (2007, 04. 18). *Sentralisering - årsaker, virkninger og politikk*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/artikler-og-publikasjoner/sentralisering-aarsaker-virkninger-og-politikk>

Leknes, S. (2022, 18. august). *Voksende byer og aldrende bygder*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/voksende-byer-og-aldrende-bygder>

Meld. St. 30 (2019-2020). *En innovativ offentlig sektor – Kultur, ledelse og kompetanse*. Kommunal- og distriktsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-30-20192020/id2715113/>

Menon Economics. (2022, 30. mai). *Ringvirkninger og samfunnseffekter av nye etableringer i Evenes og Tjeldsund* (Menon-publikasjon nr 27/2022). Menon Economics.

<https://www.menon.no/ringvirkninger-og-samfunnseffekter-av-nye-etableringer-i-evenes-og-tjeldsund/>

Nilssen, V. (2014). *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Nybakken, V. (2022, 02. 08). *Ny stilling i Evenes skal selge kommunen*. Fremover <https://www.fremover.no/ny-stilling-i-evenes-skal-selge-kommunen/s/5-17-946227>

Ofoten Midt Troms Boligbygglag. (2023). *Liland Panorama, Evenes*.

Hentet 12.03.2023 fra <https://www.omtbbl.no/Boligprosjekter/Liland-Panorama>

Prop. 73 S (2011-2012). *Et forsvar for vår tid (forslag til stortingsvedtak)*. Forsvarsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop-73-s-20112012/id676029/>

Regjeringen. (2022, 10. juni). *Frie inntekter 2023*

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommunedata/frie-inntekter-2023/id2932721/#/>

Ringholm, T., Teigen, H. & Aarsæther, N. (2015). *Innovative kommuner*. Cappelen Damm as

Ruud, M. E., Schmidt, L., Sørli, K., Skogheim, R., & Vestby, G. M. (2014). *Boligpreferanser i distriktene*. (NIBR-rapport 2014:1). Norsk institutt for by- og regionforskning.

Rønning, R. (2021). *Innovasjon i offentlig sektor: Innover eller bli innover*. Universitetsforlaget.

Skagen, M. (2012). *De e itj nok å bærre vårrå vakker – bolyst og bokraft i Snåsa*. [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Solbakken, M. & Handeland, M. W. (2019). *Kommuner trenger folk*. Plan, 2019, Vol.51 (2), P.18-23.

Sparebankstiftelsen 68° nord (2022, 2. juni). *Første kontrakt underskrevet*.

<https://ofotstiftelsen.no/forste-kontrakt-underskrevet/>

Statistisk sentralbyrå. (u.å.). *Kommune Evenes (Nordland) Befolkning*. Hentet 05. mai 2023 fra <https://www.ssb.no/kommunefakta/evenes>

St.meld. nr.7 (2008-2009). *Et nyskapende og bærekraftig Norge*.

Nærings- og fiskeridepartementet.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-7-2008-2009-/id538010/?ch=1>

Sørensen, E. & Torfing, J. (2011). *Samarbejdsdrevet innovation - i den offentlige sektor*.

København: Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.

Thagard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (5 utg.).

Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2020). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Gyldendal Norsk Forlag

Torfing, J. (2016). *Collaborative innovation in the public sector*. Djøf publishing.

Torfing, J., & Triantafillou, P. (2016). *Enhancing Public Innovation by Transforming Public Governance*. Roskilde: Cambridge University Press.

Willumsen, E. & Ødegård, A. (2020). *Samskapning: Sosial innovasjon for helse og velferd*.

Universitetsforlaget

Wikan, H. (2020). *Slik lokker de flere unge til å bosette seg i kommunen: Listen med gratistilbud er lang*. Harstad Tidende.

<https://www.ht.no/nyheter/i/A3axvr/slik-lokker-de-flere-unge-til-a-bosette-seg-i-kommunen-listen-med-gratistilbud-er-lang>

Wikan, H. (2023). *Bjørn Tore foreslår å opprette kommunalt aksjeselskap for å øke aktiviteten i eiendomsmarkedet*. Harstad Tidende.

<https://www.ht.no/nyheter/i/pQrEIR/bjoern-tore-foreslaar-aa-opprette-kommunalt-aksjeselskap-for-aa-oeke-aktiviteten-i-eiendomsmarkedet>

Årdal, I. (2022). *Vil ha fleire innbygarar – ordførar lokkar med pizza-lotteri*. NRK

<https://www.nrk.no/nordland/evenes-tilbyr-gratis-pizza-for-a-melde-flytting-1.16000419>

Oversikt over figurer

Figur 1. Figur som illustrerer problemstillingen. (Forfatters figur)	5
Figur 3. Mark Moores strategiske triangel (Rønning, 2021, s.44)	9

Vedlegg

Vedlegg1: Intervjuguide

<p>Innledning (om prosjektet)</p>	<ul style="list-style-type: none">- Kort presentasjon av meg selv og mastergraden- Overordnet formål med prosjektet:<ul style="list-style-type: none">o Å belyse utfordringene med befolkningsnedgang i en liten kommuneo Trenden kan snu ved etableringen av kampflybasen- Informere om:<ul style="list-style-type: none">o Anonymiseringo Kan trekke deg når som helsto Om du ikke ønsker å svare på et spørsmål, gir du bare beskjed om deto Intervjuet blir tatt opp og lagret elektronisk.
<p>A. Åpningsspørsmål (Oppvarmingsspørsmål)</p>	<ul style="list-style-type: none">- Alder?- Kjønn?- Sivilstatus?- Har du barn?<ul style="list-style-type: none">o Hvor mange?o Alder på barn?
<p>B. Bosetting (Refleksjonsspørsmål)</p>	<ul style="list-style-type: none">- Hvorfor valgte du å bosette deg i Evenes?- Hvilke forventinger hadde du når du valgte å bosette deg i Evenes?- Har du planer om å bo lenge i Evenes?- Er det viktig for deg hvor i Evenes du bor?<ul style="list-style-type: none">o Hvorfor er det viktig?- Hvilken type bolig bor du i? Eier eller leier?- Kan du tenke deg en annen type bolig?<ul style="list-style-type: none">o Hvis ja, hvilken type bolig?

	<p>Hva mener du må være på plass for at forsvarsansatte ønsker å bosette seg i Evenes?</p> <p>Hva er viktig for deg?</p>
	<p><u>Hvordan mener du Evenes kommune kan legge til rette for befolkningsvekst?</u></p>
<p>Avslutningsspørsmål Takk for intervjuet!</p>	<p>Er det noe mer du ønsker å tilføye?</p>

Forespørsel om deltakelse i datainnsamling til:

Masteroppgave i human resource management, ved Nord Universitet, Bodø

«Befolkningsvekst med innovasjon»

En studie om hvordan Evenes kommune kan ved bruk av innovasjon legge til rette for økt bosetting av forsvarsansatte»

Formål

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne svar på hvordan Evenes kommune gjennom innovativt arbeid kan legge til rette for at ansatte i Forsvaret skal ønske å bosette seg i Evenes kommune?

Problemstilling i forskningsprosjektet er: «*Hvordan kan Evenes kommune ved bruk av innovasjon legge til rette for bosetting av forsvarsansatte?*»

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Informanter er valgt ut etter hvem som antas besitter nødvendig informasjon for å kunne belyse problemstilling. Det er gjort et utvalg på 5-6 personer til å delta i studien.

Hva innebærer det for deg å delta?

Undersøkelsen vil foregå i form av personlig intervju. Intervjuet vil ta ca. 45 min. Det vil samles inn opplysninger som er relevant for prosjektets formål. Intervjuet vil tas opp etter deltakernes samtykke.

Hvordan blir mine opplysninger behandlet?

- Lydopptakene av intervjuet vil bli slettet etter at de er transkribert.
- Under arbeidet med datamaterialet og i oppgaven vil dine personopplysninger anonymiseres. Dette vil si at ditt navn vil bli kodet om. I oppgaven vil det komme frem at mine informanter jobber på flystasjonen, men ikke hvilken enhet/avdeling.
- Jeg vil oppbevare dine personopplysninger separat fra arbeidet med datamaterialet.
- Forskningsprosjektet vil etter planen avsluttes i løpet av juni, 2023. Etter det vil alle opplysninger om deg slettes. Det er kun jeg og min veileder Maja Nilssen som har tilgang til opplysninger om deg, lydopptak og transkripsjoner.

Dine rettigheter

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Det er frivillig å delta i prosjektet, og du kan trekke ditt samtykke når som helst. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Under intervjuene kan du i tillegg avstå fra å svare på enkelte spørsmål om dette er ønskelig.

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg
- å få rettet personopplysninger om deg
- få slettet personopplysninger om deg
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger.

Kontaktinformasjon:

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Navn: Torill Helene Larsen

Student

Tlf nr. 93210637

thel-lar@online.no

Maja Nilssen

Veileder

maja.nilssen@nord.no

Toril Irene Kringen

Personvernombud ved Nord universitet

Tlf nr. 74022750

personvernombud@nord.no

.....

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om studien, og jeg samtykker til å delta.

.....

(Navn, dato)

Vedlegg 3: Meldeskjema for behandling av personopplysninger

05.05.2023, 20:42

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Befolkningsvekst ved bruk av innovasjon](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
315347

Vurderingstype
Automatisk

Dato
25.02.2023

Prosjekttittel

Befolkningsvekst ved bruk av innovasjon

Behandlingsansvarlig institusjon

Nord Universitet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Ledelse og innovasjon

Prosjektansvarlig

Maja Nilssen

Student

Torill Helene Larsen

Prosjektperiode

27.02.2023 - 01.07.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 01.07.2023.

[Meldeskjema](#)

Grunnlag for automatisk vurdering

Meldeskjemaet har fått en automatisk vurdering. Det vil si at vurderingen er foretatt maskinelt, basert på informasjonen som er fylt inn i meldeskjemaet. Kun behandling av personopplysninger med lav personvernulempe og risiko får automatisk vurdering. Sentrale kriterier er:

- De registrerte er over 15 år
- Behandlingen omfatter ikke særlige kategorier personopplysninger;
 - Rasemessig eller etnisk opprinnelse
 - Politisk, religiøs eller filosofisk overbevisning
 - Fagforeningsmedlemskap
 - Genetiske data
 - Biometriske data for å entydig identifisere et individ
 - Helseopplysninger
 - Seksuelle forhold eller seksuell orientering
- Behandlingen omfatter ikke opplysninger om straffedommer og lovovertridelser
- Personopplysningene skal ikke behandles utenfor EU/EØS-området, og ingen som befinner seg utenfor EU/EØS skal ha tilgang til personopplysningene
- De registrerte mottar informasjon på forhånd om behandlingen av personopplysningene.

Informasjon til de registrerte (utvalgene) om behandlingen må inneholde

- Den behandlingsansvarliges identitet og kontaktopplysninger
- Kontaktopplysninger til personvernombudet (hvis relevant)
- Formålet med behandlingen av personopplysningene
- Det vitenskapelige formålet (formålet med studien)
- Det lovlige grunnlaget for behandlingen av personopplysningene
- Hvilke personopplysninger som vil bli behandlet, og hvordan de samles inn, eller hvor de hentes fra
- Hvem som vil få tilgang til personopplysningene (kategorier mottakere)
- Hvor lenge personopplysningene vil bli behandlet

<https://meldeskjema.sikt.no/63b52a6d-1a82-4a76-a6f8-35b659bd5f3/vurdering>

1/2